

پیوست ۶

طرح انسجام آموزشی و

فرهنگ سازی ایمنی راهها'

---

۱. مصوبه جلسه چهاردهم کمیسیون ایمنی راهها مورخ ۱۳۸۵/۵/۷

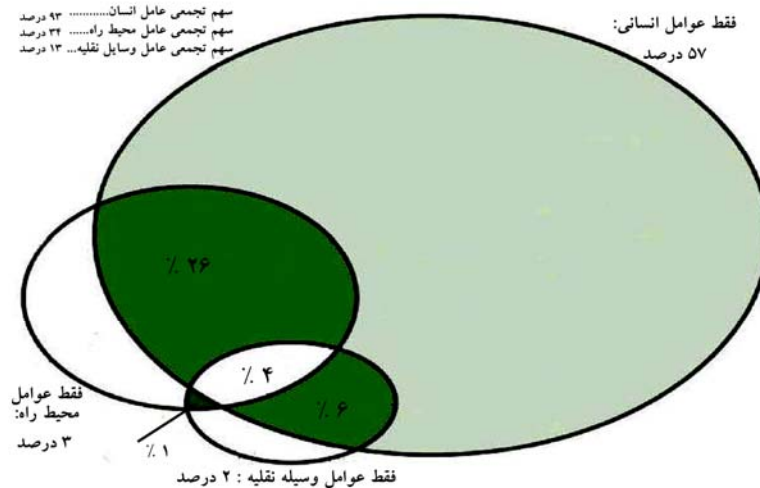

مقدمه

بسیاری از مشکلات مربوط به حمل و نقل ترافیک در کشور ما ناشی از رفتار استفاده کنندگان است که علت اصلی آن عدم آگاهی، نداشتن آموزش کافی و فقدان وجدان اجتماعی نسبت به حقوق سایر استفاده کنندگان است. کارشناسان علوم اجتماعی بر این باورند که امر آموزش دارای بیشترین تأثیر در اصلاح رفتار است. یافته‌های آماری نیز حاکی از این واقعیت است که سهم افراد و نقش عامل انسانی نزدیک به ۹۰٪ در ایمنی راه و وقوع تصادفات مؤثر است [۱].

همچنین با توجه به تحقیقات مجمع جهانی راه (پیپارک) که برگرفته از نتایج مطالعات کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه عضو خود می‌باشد به شرح شکل (۱) عوامل مؤثر بر تصادفات رانندگی ارایه شده است.

با توجه به نتایج این تحقیقات سهم تجمعی عامل انسان ۹۳٪، سهم تجمعی عامل راه ۳۲٪ و سهم تجمعی عامل وسیله نقلیه ۱۳٪ می‌باشد.

شکل ۶-۱: سهم عوامل مؤثر بر تصادفات رانندگی (مجمع جهانی راه (پیارک)).

در توصیه‌های پیشنهادی اسکاپ^۱ به موضوع آموزش و فرهنگ‌سازی ایمنی در زمینه حمل‌ونقل همپای سایر فعالیت‌های اجرایی اشاره شده است، چرا که بدون اصلاح رفتار استفاده‌کنندگان از سیستم حمل‌ونقل، سایر اقدامات اجرایی بازده مطلوبی نخواهد داشت. این امر به ویژه در کشورهای در حال توسعه که فرهنگ عبور و مرور به عنوان بخشی از فرهنگ شهروندی دچار اعوجاج است، اهمیت بیشتری می‌یابد.

آموزش در زمینه ایمنی حمل‌ونقل با هدف تغییر رفتار استفاده‌کنندگان از سیستم انجام می‌گیرد که به ایمنی در عبور و مرور و بهبود حمل‌ونقل و ترافیک منجر خواهد شد. آموزش چنانچه به خوبی انجام شود اقدامی در جهت فرهنگ‌سازی است، فرهنگ مجموعه‌ای از آگاهی‌ها و باورهاست که از کودکی در اثر عوامل مختلفی که از محیط و جامعه می‌گیریم در ما شکل می‌گیرد و رفتار انسان‌ها در شرایط معمول و دور از هر فشاری ناشی از آن است.

۱. سازمان توسعه اقتصادی - اجتماعی آسیا و اقیانوسیه

انسان به دلیل قدرت یادگیری زیادی که دارد آموزش‌پذیر است. هیچکس جدا از تأثیر فرآیند آموزش نیست. ما همچنان که در حال زندگی کردن هستیم، مدام در معرض آموزش قرار داریم. آموزش امری جدانشدنی از انسان است، اما آنچه در اینجا مد نظر است آموزش آگاهانه و هدفمند است، یعنی آموزش با هدف تغییر رفتار مخاطب آنگونه که مورد نظر آموزش دهنده است.

آموزشی که با توجه به شناخت و ویژگی‌های مخاطب با بهره‌گیری از ابزارهای آموزشی که در حال حاضر بسیار پیشرفته و متنوع شده است صورت گیرد، یقیناً به تغییر نگرش و رفتار مخاطب منجر شده و در صورت تداوم فرهنگ‌سازی می‌شود.

واقعیت این است که در زمینه آموزش و فرهنگ‌سازی ایمنی راهها در کشور، وضع چندان دلگرم‌کننده‌ای وجود ندارد، در حال حاضر سازمان یا موسسه خاصی که انحصاراً وظیفه آموزش ترافیک را به عهده داشته و بر تدوین روش‌ها، موضوعات و محصولات آموزشی نظارت داشته باشد، وجود ندارد و سازمان‌هایی که بعضاً در این زمینه فعالیت می‌کنند، به عنوان یک عملکرد فرعی و حاشیه‌ای و با صرف بخش کوچکی از منابع و امکانات خود اقدام می‌نمایند که به هیچ وجه پاسخگوی نیازهای گسترده و انبوه مخاطبان نیست.

در حمل‌ونقل جاده‌ای کشور چندین سازمان مسئولیت مستقیم مدیریت، نظارت و نیز تأمین ایمنی را برعهده دارند. این سازمان‌ها و نهادها با مسئولیت‌ها و دامنه فعالیت‌های متفاوت در رابطه با ایمنی حمل‌ونقل جاده‌ای به فعالیت پرداخته و در پی ایجاد و تأمین ایمنی حمل‌ونقل جاده‌ای در محدوده وظایف و مسئولیت‌های خود می‌باشند. در این میان وزارت راه و ترابری متولی اصلی ایمنی در سطح حمل‌ونقل به شمار می‌آید.

در بحث آموزش و فرهنگ‌سازی ایمنی راهها چندین نهاد و سازمان در زمینه ایمنی حمل‌ونقل مؤثر می‌باشند، به خاطر گستردگی موضوع و انبوه مخاطبان و جلوگیری از کارهای موازی و هماهنگی میان سازمان‌های دخیل برای مدیریت و نظارت بر آموزش و فرهنگ‌سازی ایمنی راهها، باید سیستم و نظامی طراحی و پیشنهاد گردد که تمامی

سازمان‌ها و نهادهای دخیل را در بر گرفته و از طریق سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی جامع و یکپارچه در سطح حمل‌ونقل جاده‌ای، وظایف و مسئولیت‌های هر کدام از سازمان‌ها و نهادها در مقابل طیف‌های وسیع مخاطبان به‌خوبی تبیین گردد. همچنین از طریق این سیستم سهم هر یک از نهادها و سازمان‌ها در دستیابی به اهداف از پیش تعیین شده مشخص گردد، در ادامه سعی بر این است موارد فوق به طور شفاف، واضح و قابل درک در طرح لحاظ گردد تا بتوان گامی در جهت ارتقاء آموزش و فرهنگ‌سازی ایمنی راهها برداشت.

• مطالعات تطبیقی

اقدامات انجام شده توسط کشورهای دیگر:

آشنایی با تجربیات کشورهای دیگر به ویژه کشورهایی که از لحاظ ایمنی حمل‌ونقل در شرایط مطلوبی به سر می‌برند می‌تواند مفید واقع گردد.

اما آنچه در بررسی مطالعات کشورهای دیگر باید بیش از همه مورد بررسی قرار گیرد، درک شرایط، موقعیت‌ها، ویژگی‌ها، وجوه اشتراک و افتراق دو کشور است، نمی‌توان بدون آنکه این تفاوت‌ها را در نظر داشت، دست به الگوپردازی زد.

البته نفس تقلید و الگوپردازی از فعالیت‌های آموزشی که در کشورهای دیگر انجام گرفته، مذموم و ناپسند نیست، بلکه آنچه باید در این الگوبرداری‌ها از آن اجتناب شود، تقلید صرف و غیرخلاقانه است، تقلیدی که بدون درک شرایط اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی صورت گیرد [۲].

چنانچه توجه داشته باشیم که فرایند آموزش ایمنی حمل‌ونقل در این کشورها کاملاً برنامه‌ریزی شده و متکی بر اصول علمی و تجربی و با بکارگیری کارشناسان زبده و با هزینه کردن سرمایه کافی در این زمینه است، آنگاه ضرورت کسب این تجربه آشکار می‌شود.

در ادامه خلاصه اقدامات انجام شده در زمینه آموزش و فرهنگ‌سازی ایمنی راهها توسط ۳ کشور پیشرفته (سوئد - آمریکا - انگلیس) و یک کشور که شرایطی مشابه ایران (ترکیه) داشته باشد ذکر می‌گردد.

• آمریکا

در میان کشورهای پیشرفته جهان، ایالات متحده آمریکا از جمله چند کشوری است که در زمینه ایمنی و آموزش ترافیک فعالیت زیادی داشته است. در این کشور آموزش ترافیک از سوی سازمان‌های دولتی، مؤسسات خصوصی و سازمان‌های غیر دولتی عام‌المنفعه صورت می‌گیرد. این آموزش‌ها در قالب‌های متفاوت و با محتوای گوناگون به افراد داده می‌شود [۲].

بررسی روش‌های جاری آموزش ترافیک در کشور آمریکا نشان می‌دهد که علیرغم فرهنگ نسبتاً بالای ترافیکی، کماکان سرمایه‌گذاری‌های قابل توجهی در زمینه ارتقاء فعالیت آموزشی صورت می‌گیرد و آموزش یکی از ابزارهای اصلی حل مسایل ایمنی و روان کردن ترافیک در نظر گرفته می‌شود [۴]. در یک تقسیم‌بندی کلی می‌توان آموزش‌ها را در سه رده آموزش، کارآموزی و کارزار تبلیغاتی تقسیم‌بندی کرد

- آموزش^۱

۱. آموزش در مدارس
۲. آموزش برای اخذ گواهینامه

- کارآموزی^۲

۱. کلاس‌ها و دوره‌ها
  - دوره‌های تربیت افراد متخصص (غیرمستقیم)
  - دوره‌های مربوط به افراد متقاضی مهارت آموزی
۲. کتاب
۳. نوارهای ویدیویی
۴. نرم‌افزارهای آموزشی
۵. بروشورها

- کارزارهای تبلیغاتی^۱

از مهمترین کارزارهای تبلیغاتی که در حال حاضر در آمریکا در حال اجرا هستند به موارد زیر می توان اشاره کرد:

۱. آمریکا را به کمربند ایمنی مجهز کنیم،
۲. کمربندتان را ببندید و گرنه جریمه خواهید شد،
۳. در صورت مصرف مشروبات الکلی در رانندگی، بازنده شما هستید،
۴. مشارکت ایمن در راه،
۵. از چراغ قرمز عبور نکنید،
۶. روز پیادروی به مدرسه،
۷. کارزار ملی ایمنی کودکان.

- ارزیابی آموزشها و بازخورد آن

• انگلستان

سالانه حدود ۳۵۰۰ نفر در جاده‌های انگلستان کشته و حدود ۴۲۰۰۰ نفر به سختی مجروح می‌شوند، به طور کلی در هر سال بیش از ۳۰۰۰۰۰ سانحه رانندگی رخ می‌دهد که باعث خسارات بی‌شماری می‌شود. این سوانح فشار سنگینی را بر اقتصاد جامعه وارد می‌کند به طوری که هزینه مستقیم تصادفات در جاده‌ها در حدود ۳ میلیارد پوند در سال تخمین زده می‌شود. از این رو دولت انگلستان به منظور افزایش ایمنی عبور و مرور برنامه‌های آموزش گسترده‌ای را به مرحله اجرا گذارده است که در نهایت به بهبود بیشتر عبور و مرور، کاهش تصادفات و افزایش ایمنی بیانجامد.

از سال ۱۹۷۴ در انگلستان اختیار قانونی ایمنی راهها به مقامات محلی واگذار شده و بسیاری از مقامات محلی این مسئولیت را با استخدام افسران ایمنی جاده و با تأمین هزینه آموزش و اجرای ایمنی و تبلیغات انجام دادند. افسران ایمنی راهها کلاس‌های آموزش

معلمین را ادراه می‌کنند و مطالب و موضوعات لازم را جهت کلاس‌های آموزشی تهیه کرده و مشاوره‌های لازم را ارائه می‌دهند [۳].

آموزش‌های ارائه شده عبارتند از:

- آموزش کودکان،
- آموزش نوجوانان،
- آموزش بزرگسالان،
- آموزش رانندگان متخلف.

نمونه‌هایی از اقدامات آموزش ترافیک:

الف- پروژه "رانندگان ماهر" انجمن *RoSPA*،

ب- گشت ایمنی،

ج- یادگیری ایمنی از طریق تجربه خطر،

د- روش *Think*،

و- برنامه مشترک آموزش انگلیس و اسکاتلند،

ه- آموزش ایمنی در مدارس،

ی- تدوین آیین‌نامه راهنمایی برای کاربران جوان راه.

• سوئد

سوئد از لحاظ نرخ مالکیت وسیله نقلیه در حد بالایی است، ۸۱٪ مردم مالک وسیله نقلیه‌اند، همچنین تعداد تصادفات وسایل نقلیه نیز نشان می‌دهد که این کشور از لحاظ ایمنی ترافیک در وضع بسیار مطلوبی به سر می‌برد، با این همه کشور سوئد از جمله کشورهایی است که با برنامه‌ریزی‌های گسترده و همه جانبه نسبت به آموزش ایمنی و کاهش تصادفات اقدامات دامنه‌داری را انجام می‌دهد [۲ و ۳].

جدول ۱-۶: مقایسه وضعیت آموزش در کشورهای سوئد، انگلستان، آمریکا و ترکیه.

موضوع	آموزش کودکان و نوجوانان	آموزش بزرگسالان	آموزش‌های عمومی رسانه‌ای	آموزش رانندگی و بارآموزی رانندگان متخلف	
سوئد	- در کلاس و مدرسه - در محیط واقعی توسط مربیان - ۱۲۰ ساعت آموزش نظری و عملی	- دوره‌های آموزشی کوتاه مدت متخصص رانندگان جوان - استفاده از کمربند ایمنی - عدم استفاده از موبایل	- برنامه ایله‌آل صفر برای رسیدن به هیچ کشته و مصدومیت شدید با استفاده از رسانه‌ها	- آموزش خطرات سرعت - آموزش موتورسواران - استفاده کمتر از مشروبات الکلی	- بارآموزی رانندگان متخلف - گذراندن دوره‌های آموزشی
انگلستان	- آموزش کودکان با کمک والدین و معلمان - آموزش دوچرخه سواری - آموزش استفاده از وسایل نقلیه عمومی	- آموزش معلمین توسط افسران ایمنی راهها - استفاده از کمربند ایمنی	- تولید فیلم‌های آموزشی - نرم افزار آموزشی - نوارهای ویدئویی - کارزار تبلیغاتی رسانه‌ای	- شرکت در کلاس بارآموزی توسط بخش خصوصی	
آمریکا	- آموزش کودکان و نوجوانان در مدارس - آموزش مهارت‌های گوناگون - پارک آموزش ترافیک	- آموزش غیر حضوری - بروشورهای آموزشی - کتاب‌های آموزشی	- در برنامه‌های رسانه‌ها به آموزش ترافیک توجه کمی می‌شود		
ترکیه	- واحد درسی اجباری - توجه بیشتر به تئوری و کمتر به عملی		- ۲ ساعت تئوری و ۱۵ دقیقه عملی - دوره کمک‌های اولیه - دوره آموزشی برای مربیان - آموزشگاه‌های رانندگی		

• شناسایی مخاطبان^۱

بخش اعظم محتوای آموزشی را نقش مخاطب در ترافیک، ویژگی شغلی و سنی که نوع نیاز او به آموزش را رقم می‌زند تعیین می‌کند. توجه به دامنه سنی گسترده‌ای که از خردسالی آغاز و تا کهنسالی ادامه می‌یابد و نیز تنوع و گستردگی ویژگی‌های مختلف جسمی، روانی و اجتماعی، تفاوت سطح آگاهی‌ها، توانایی‌های شناختی و ویژگی‌های جامعه‌پذیری افراد و نظایر اینها از جمله نکاتی هستند که در گروه‌بندی جامعه مخاطب باید در نظر گرفته شود. چرا که عوامل ذکر شده در محتوای آموزش مسایل ایمنی، میزان آموزش مورد نیاز جنبه‌های مختلف هدف‌های آموزشی (شناخت، نگرش، تغییر رفتار) مؤثرند. مخاطبان ما در آموزش شامل عابران، رانندگان، سرنشینان، پرسنل عملیاتی و سایر می‌باشد که هر کدام به گروه‌هایی تقسیم می‌گردند که در ادامه در مورد آن بحث خواهد شد.

۱- عابران پیاده

- یکی از آسیب پذیرترین عوامل انسانی در حمل و نقل ترافیک هستند، عابران پیاده به صورت ذیل دسته‌بندی می‌شوند.
- **خردسالان:** منظور از این گروه کسانی هستند که به تنهایی در ترافیک پیاده حضور ندارند بلکه همواره با یک فرد بزرگتر خود هستند، از لحاظ سنی از ۳ سالگی شروع و تا شش سالگی ادامه می‌یابد.
  - **کودکان:** کودکان شامل گروه سنی ۶ تا ۱۱ سال می‌شوند، یعنی زمانی که به تحصیل دوره ابتدایی مشغولند.
  - **نوجوانان:** این گروه سنی از ۱۲ سالگی آغاز و تا ۱۶ سالگی ادامه می‌یابد.

---

۱. دسته‌بندی مخاطبان برگرفته از گزارش طرح جامع ایمنی حمل و نقل جاده‌ای - بخش مربوط به آموزش و فرهنگ‌سازی ایمنی راهها می‌باشد.

- جوانان: این گروه سنی از ۱۷ سالگی شروع و تا نزدیک ۳۰ سالگی ادامه می‌یابد.
- بزرگسالان: گروه سنی بین ۳۱ تا ۶۰ سالگی را شامل می‌شوند.
- کهنسالان: گروه سنی بالاتر از ۶۱ و یا ۶۵ سال جزء سالخورده‌گان یا کهنسالان قرار می‌گیرند.
- گروه‌های ویژه: شامل معلولین و کسانی است که امکان تردد همانند عابر پیاده را ندارند.

۲- رانندگان

- ۲-۱- رانندگان حمل‌ونقل عمومی: رانندگان حمل‌ونقل عمومی به دلیل مسئولیتی که از نظر حفظ جان مسافران بر عهده دارند باید دارای شرایط خاصی علاوه بر شرایط عمومی رانندگان باشند. این رانندگان شامل:
  - رانندگان تاکسی، کرایه سواری و مسافربر: کلیه رانندگانی که با وسیله‌نقلیه سواری به جابجایی مسافر می‌پردازند.
  - رانندگان مینی‌بوس
  - رانندگان اتوبوس شهری و بین‌شهری
  - رانندگان سرویس مدارس: سرویس مدارس در حال حاضر اغلب از مینی‌بوس برای جابجایی دانش‌آموزان استفاده می‌کنند، از آنجا که سرویس‌های مدارس و آموزش عمومی رانندگان به دلیل ایمنی دانش‌آموزان از اهمیت خاصی برخوردار است، به طور جداگانه به آن پرداخته می‌شود.
  - رانندگان کالا‌بر: این رانندگان شامل رانندگان وانت، کامیون، تریلر و سایر وسایل نقلیه سنگینی می‌شوند که به حمل کالا می‌پردازند.
  - رانندگان وسایل نقلیه امدادی: رانندگانی هستند که باید وسیله‌نقلیه آنها دارای علائم ویژه (آژیر و چراغ گردان) باشد تا بتوانند هر چه سریع‌تر به محل حادثه

برسند و به وظایف قانونی خود که نجات مصدومان یا کمک رسانی است عمل کنند. رانندگان امبولانس، آتش‌نشانی و امداد از آن جمله‌اند.

- **رانندگان وسایل نقلیه کندرو:** به خودروهایی اطلاق می‌شود که با کمتر از حداقل سرعت مجاز در راهها ترد می‌کنند، از جمله آنها می‌توان به وسایل نقلیه کشاورزی (تراکتور، کمباین، تیلر و...) و ماشین آلات راهسازی (بوقلتون، قیرپاش، لودر، گریدر) اشاره نمود.

۲-۲- **رانندگان شخصی:** رانندگان سواری‌های شخصی بیشترین گروه رانندگان هستند و با توجه به سیاست‌های شرکت‌های تولید خودرو در ایران، روز به روز بر تعداد رانندگان وسایل نقلیه شخصی افزوده می‌شود، آنچنانکه تقریباً در همه شهرهای بزرگ و اغلب شهرهای متوسط و کوچک، شبکه معابر از فزونی تعداد خودروهای سواری شخصی رنج می‌برد.

بی‌شک سن راننده در شیوه رانندگی او مؤثر است با افزایش سن تجربه فرد افزایش می‌یابد، اطلاعات او مربوط به راهها و شبکه معابر گسترش یافته و مهارتش بیشتر می‌شود، اما از سوی دیگر با افزایش سن و ورود به دوره سالمندی (۶۵ به بالا) ضعف جسمانی سراغ فرد می‌آید، بینایی او کاهش یافته، سرعت تصمیم‌گیری کند می‌شود و در نتیجه به سرعت نمی‌تواند تصمیم‌گیری کند و همه اینها در رفتار رانندگی تأثیر می‌گذارد.

۱- رانندگان عادی

۲- رانندگان با خطر بالا

- **رانندگان جوان:** رانندگان جوان در همه کشورهای جهان به عنوان مشکل خاصی در ترافیک مطرح هستند. اغلب آنها بی‌پروا رانندگی می‌کنند، جنون سرعت دارند و در نتیجه نرخ تصادفات آنان بالاست.

- **رانندگان سالمند:** با افزایش سن و به ویژه پس از سن ۶۵ سالگی نیروی جسمی کاهش یافته و فرد تحرک گذشته خود را از دست می‌دهد.

۲-۳-۱- موتورسیکلت سواران: در تعریف کنوانسیون راجع به علایم راهها، موتورسواران را باید جزء رانندگان به حساب آورد و کلیه مقررات مربوط به وسایل نقلیه موتوری برای آنان لازم الاجرا می‌باشد.

۲-۳-۲- دوچرخه سواران

- کودکان و نوجوانان دوچرخه سوار
- بزرگسالان دوچرخه سوار

۳- سرنشینان: سرنشین فردی است که سوار وسیله نقلیه است اما راندن آنرا بر عهده ندارد که شامل:

۳-۱- سرنشینان وسایل نقلیه همگانی، شامل:

- سرنشینان اتوبوس شامل اتوبوس‌های شهری و بین شهری،
- سرنشین مینی‌بوس شامل مینی‌بوس‌های داخل شهری و بین شهری،
- سرنشینان خودروهای سواری عمومی، شامل: تاکسی‌های شهری و بین شهری، سواری‌های کرایه بین شهری و مسافربرهای شخصی شهری و بین شهری.

۳-۲- سرنشینان سواری شخصی: سرنشینان سواری شخصی شامل کسانی می‌شود که سوار وسیله نقلیه شخصی هستند. رانندگان اینگونه وسایل نقلیه مسافربر نیستند، بلکه از وسیله نقلیه خود برای جابجایی افراد خانواده و دوستان استفاده می‌کنند.

۳-۳- سرنشینان موتورسیکلت: منظور از سرنشین موتورسیکلت، راکب نیست. بلکه فردی است که بر ترک موتورسیکلت نشسته است.

۳-۴- سرنشینان کودک: ویژگی اصلی کودکان بازیگوشی و بی‌توجهی به نکات ایمنی است. این ویژگی در هنگامی که در هنگامی آنان سوار بر وسیله نقلیه - چه عمومی چه شخصی - هستند مشکلاتی را در پی دارد.

۴- پرسنل عملیاتی: پرسنل عملیاتی شامل تمام نیروی انسانی است که به نوعی در امر آموزش و اجرای آن دخیل هستند. که شامل:

۴-۱- نیروی انتظامی

- کارکنان معاونت راهنمایی و رانندگی
- پرسنل پلس راه کشور

۴-۲- پرسنل امداد و نجات

- پرسنل امداد و نجات
- پرسنل وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

۴-۳- مربیان آموزشگاههای تعلیم رانندگی

۴-۴- مدیران و مسئولین

۴-۵- پرسنل شرکت‌های حمل و نقل مسافر

۴-۶- کارشناسان و متخصصین راه و حمل و نقل

۴-۷- معلمین مدارس

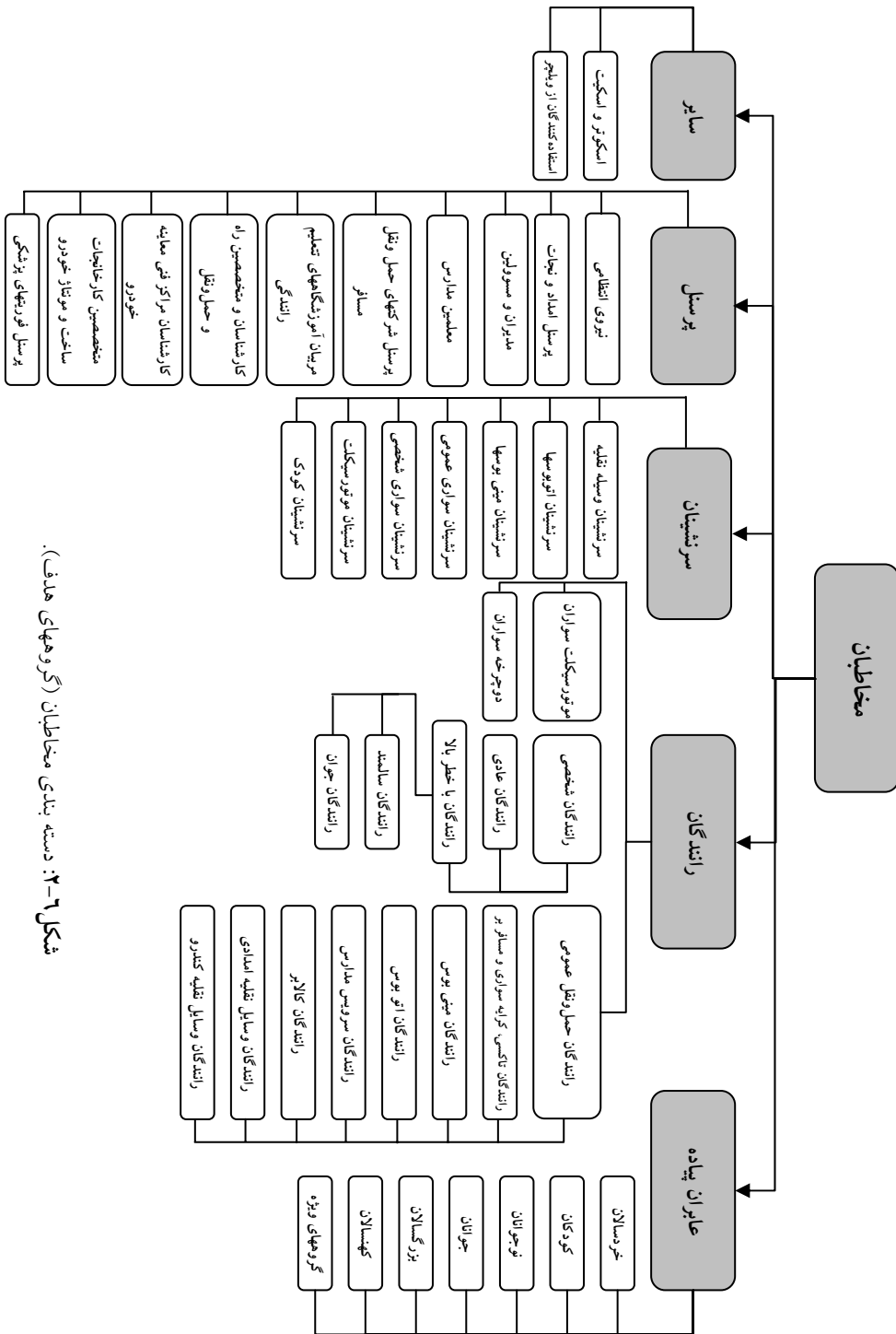
۴-۸- کارشناسان مراکز فنی معاینه خودرو

۴-۹- متخصصین کارخانجات ساخت و مونتاژ خودرو

۵- سایر، موارد ذیل را در بر می‌گیرد:

۵-۲- اسکوتر و اسکیت سواران

۵-۳- استفاده‌کنندگان از ویلچر

شکل ۶-۳: دسته بندی مخاطبان (گروههای هدف).

• طبقه‌بندی آموزش‌ها

در این قسمت آموزش‌هایی که مورد نیاز مخاطبان می‌باشد به دو دسته تقسیم‌بندی شده است.^۱ در ادامه به این آموزش‌ها پرداخته خواهد شد.

آموزش‌های تخصصی: آموزش‌های تخصصی به آموزش‌هایی اطلاق می‌شود که منجر

به ایجاد یک مهارت برای انجام یک کار مشخص می‌گردد که عبارتند از:

- آموزش ایمنی ترافیک به پلیس راهنمایی و رانندگی در تمامی سطوح،
- آموزش کمک‌های اولیه به پلیس راهنمایی در تمامی سطوح،
- آموزش ممتحنان و متخصصان آموزش رانندگی،
- آموزش مربیان آموزشگاه‌های رانندگی،
- آموزش تعدادی از افراد پلیس جهت آموزش ایمنی ترافیک در مدارس،
- آموزش مباحث راهنمایی و رانندگی به رانندگان قبل از دریافت گواهینامه،
- آموزش کمک‌های اولیه به رانندگان وسایل نقلیه،
- آموزش مربوط به کنترل فنی وسایل نقلیه به رانندگان،
- آموزش مهندسی ایمنی راه،
- آموزش مدرسین و متخصصین مورد نیاز در سازمان یا نهاد مربوطه،
- آموزش فوریت‌های پزشکی و امدادی برای پرسنل امداد و نجات و اورژانس،
- آموزش تخصصی رانندگان حرفه‌ای حمل‌ونقل عمومی،
- آموزش مربوط به ایمنی برای شرکت‌ها و موسسات حمل‌ونقل برون‌شهری.

۱. با توجه به مطالعات تطبیقی انجام شده و همچنین استفاده از گزارش بانک جهانی و گزارش طرح جامع ایمنی حمل‌ونقل جاده‌ای آموزش‌های ذکر شده دسته‌بندی و به تفکیک آورده شده است.

آموزش‌های عمومی: آموزش‌های عمومی به آموزش‌هایی اطلاق می‌شود که به منظور افزایش سطح آگاهی در جهت بهبود عملکرد افراد جامعه و ارتقاء فرهنگ داده می‌شود که عبارتند از:

- آموزش رانندگان حمل‌ونقل عمومی، رانندگان شخصی، موتورسیکلت سواران،
- آموزش همگانی ایمنی راه،
- آموزش والدین، معلمان، مربیان، مدیران و سایر عوامل اجرایی آموزش و پرورش در زمینه ایمنی راهها،
- آموزش کمک‌های اولیه در زمینه حوادث جاده‌ای در مدارس و دانشگاهها،
- آموزش مقررات ایمنی ترافیک در مدارس،
- آموزش عمومی جهت کارکنان سازمان توسط نهاد مربوطه.

اقدامات لازم:

راهکارهای پیشنهادی که می‌تواند به منظور دستیابی به آموزش‌های فوق صورت گیرد به شرح ذیل می‌باشد:

➤ آموزش ایمنی ترافیک به پلیس راهمایی و رانندگی در تمامی سطوح

- این آموزش بایستی موارد ذیل را در نظر بگیرد:
- دانش قانون‌گذاری حقوق ترافیک،
  - کنترل فنی وسایل نقلیه،
  - کنترل معمولی و کلی کامیون‌های بارکش و اتوبوس‌ها،
  - بررسی تصادفات رانندگی،
  - دانش و بکارگیری تجهیزات کنترل فنی پلیس،
  - مدیریت ترافیک و حمل‌ونقل درون‌شهری،
  - مدیریت ترافیک و حمل‌ونقل برون‌شهری،
  - آشنایی با سیستم‌ها و روش‌های کنترل ترافیک مورد استفاده در کشورهای توسعه یافته،

- بکارگیری از رایانه و نحوه استفاده از نرم‌افزارهای تصادفات.

➤ آموزش مباحث راهنمایی و رانندگی به رانندگان قبل از دریافت گواهینامه

بدین منظور اقدامات زیر بایستی صورت گیرد:

- تهیه مطالب آموزشی، کتابچه، فیلم ویدیویی برای آموزشگاههای رانندگی جهت تکمیل آموزش‌های عملی به داوطلبان دریافت گواهینامه رانندگی،
- تهیه گیم (بازی) شبیه‌سازی رایانه‌ای برای آموزش متقاضیان گواهینامه،
- آموزش رانندگی در شرایط ویژه (مه، بارندگی، یخبندان، شب، جاده‌های کوهستانی و ...) با استفاده از دستگاه سمیلاتور و شرایط طبیعی وضعیت‌های ذکر شده.

➤ آموزش کمک‌های اولیه به رانندگان وسایل نقلیه

بدین منظور اقدامات زیر بایستی صورت گیرد:

- چاپ کتاب کمک‌های اولیه خاص امداد و نجات تصادفات رانندگی،
- برگزاری دوره‌های آموزشی کمک‌های اولیه.

➤ آموزش مدرسین و متخصصین مورد نیاز در سازمان یا نهاد مربوطه

بدین منظور اقدامات زیر بایستی صورت گیرد:

- برگزاری سمینارها و کارگاههای تخصصی در زمینه ایمنی حمل‌ونقل،
- تهیه فیلم‌های مستند از پروژه‌های موفق ایمن‌سازی راهها جهت نمایش در سمینارهای تخصصی،
- برنامه‌ریزی آموزش تخصصی جهت کارکنان سازمان و فراهم ساختن زمینه‌های لازم به منظور ایجاد گسترش تخصص‌های مورد نیاز ناوگان ترابری جاده‌ای کشور از طریق مراکز آموزشی داخلی و خارجی.

➤ آموزش مربوط به ایمنی برای شرکت‌ها و مؤسسات حمل‌ونقل برون‌شهری

- آموزش حمل‌ونقل کالاهای خطرناک برای کارکنان حمل و جابجایی بار، رانندگان وسایل نقلیه کالاها و شرکت‌های صادر کننده مجوز حمل کالا.

➤ آموزش رانندگان حمل و نقل عمومی، رانندگان شخصی، موتورسیکلت‌سواران

بدین منظور اقدامات زیر بایستی صورت گیرد:

- تولید و توزیع نوار کاست آموزشی برای رانندگان در پایانه‌های بار و مسافر (رانندگان اتوبوس، مینی‌بوس)،
- نمایش فیلم‌های آموزشی در مراکز تجمع رانندگان (رانندگان حمل و نقل عمومی)،
- تهیه و ارایه بروشورهای آموزشی به رانندگان در پایانه‌های بار و مسافر (رانندگان اتوبوس، رانندگان مینی‌بوس، رانندگان کالابر)،
- تهیه و ارایه بروشورهای آموزشی و نوار کاست به رانندگان کامیون، تریلر و سایر وسایل نقلیه سنگینی که به حمل کالا می‌پردازند. (رانندگان کالابر)،
- پخش پیام‌های رادیویی به مناسبت‌های مختلف مانند روز هوای پاک، روز حمل و نقل، روز جهانی کودک (رانندگان حمل و نقل عمومی، رانندگان شخصی)،
- تهیه برنامه تلویزیونی دوربین مخفی که در آن رفتارهای خلاف مقررات رانندگان نشان داده شود. (رانندگان حمل و نقل عمومی، رانندگان شخصی)،
- تولید برنامه رادیویی جذاب " راه شب " ویژه رانندگان سرویس‌های شب رو،
- بهره‌گیری از رادیو پیام برای آموزش‌های عمومی ویژه رانندگان در تهران و شبکه‌های مشابه در استان‌ها. (رانندگان حمل و نقل عمومی، رانندگان شخصی)،
- طراحی و ساخت یک شخصیت ترافیکی که سمبل ایمنی ترافیک باشد. (رانندگان حمل و نقل عمومی، رانندگان شخصی، موتورسیکلت‌سواران)،
- برگزاری دوره‌های بازآموزی برای رانندگان متخلف (رانندگان حمل و نقل عمومی، رانندگان شخصی، موتورسیکلت‌سواران)،
- تهیه گزارش‌های رادیویی از یک معضل و یا یک حادثه و بررسی کارشناسی معضل مربوطه (رانندگان حمل و نقل عمومی، رانندگان شخصی، موتورسیکلت‌سواران)،

- نصب تابلوهای تبلیغاتی پیام‌پذیر الکترونیکی در پمپ بنزین‌ها، مجتمع‌های خدماتی رفاهی و پایانه‌های مسافربری (رانندگان حمل‌ونقل عمومی، رانندگان شخصی)،
- انتشار پوستر و تراکت‌های تبلیغاتی در رستوران‌های بین‌راهی و مجتمع‌های خدماتی رفاهی (رانندگان حمل‌ونقل عمومی، رانندگان شخصی)،
- تهیه بروشور آموزشی با موضوعات سرعت، سبقت و خستگی در هنگام رانندگی در نوروز و تعطیلات دیگر (رانندگان حمل‌ونقل عمومی، رانندگان شخصی، موتورسیکلت سواران)،
- تهیه کتابچه راهنمای ایمنی رانندگان با زبان ساده و تصاویر جذاب و در تیراژ وسیع (رانندگان حمل‌ونقل عمومی، رانندگان شخصی)،
- نصب ماکت وسایل نقلیه تصادف کرده در مبادی ورودی و خروجی شهرها، بزرگراهها و اتوبان‌ها،
- معرفی رانندگان نمونه به طور سالانه در سطح کشور، استان و یا شهر از میان رانندگان حمل‌ونقل عمومی،
- نمایش فیلم‌های ویدیویی برای رانندگان، در سالن اعلام بار پایانه‌های بار و ترمینال‌های مسافربری،
- چاپ پیام‌های آموزشی در پشت قبض عوارض اتوبان‌ها و پارکینگ‌ها،
- توزیع کارت‌های کوچک تبلیغاتی و آموزشی در بین رانندگان،
- تدوین و انتشار کتاب‌های فنی به زبان ساده و قابل فهم برای رانندگان وسایل نقلیه عمومی و سنگین.

➤ آموزش همگانی ایمنی راه

بدین منظور اقدامات زیر بایستی صورت گیرد:

- چاپ وسایل کمک آموزشی کودکان و انواع بازی‌های آموزشی و توزیع رایگان در مهد کودک‌ها (کودکان)،

- چاپ کتاب شعر و نقاشی و داستان جهت کودکان پیش دبستانی (کودکان)،
- چاپ کتاب‌های داستان با همکاری کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان و سایر ناشران بخش خصوصی (کودکان و نوجوانان)،
- تولید بازی‌های کامپیوتری آموزشی با محتوای ایمنی و ترافیک (کودکان، نوجوانان و جوانان)،
- برگزاری مسابقات هنری برای دانش‌آموزان با موضوع شعر، داستان، نقاشی، مقاله، کاریکاتور، کاردستی و روزنامه دیواری (کودکان، نوجوانان و جوانان)،
- تشویق بخش خصوصی به تولید اسباب‌بازی‌های آموزشی با موضوع آشنایی با تابلوها و مقررات از طریق کمک‌های کارشناسی و یا پیش خرید تعدادی از محصولات تولید شده (کودکان و نوجوانان و جوانان)،
- پخش پیام‌های رادیویی به مناسبت‌های مختلف مانند روز هوای پاک، روز حمل‌ونقل، روز جهانی کودک،
- تهیه برنامه تلویزیونی دوربین مخفی که در آن رفتارهای خلاف مقررات عابران نشان داده شود (کودکان، نوجوانان، جوانان، بزرگسالان و کهنسالان)،
- چاپ مقالات آموزشی در مطبوعات و اختصاص ستون دائمی در یکی از صفحات به آن (جوانان، بزرگسالان و کهنسالان)،
- تولید اسباب‌بازی آموزشی با همکاری بخش خصوصی از طریق حمایت کارشناسی و مالی از تولید کنندگان (خردسالان، کودکان و نوجوانان)،
- انتشار نشریات آموزشی برای گروه‌های سنی دانش‌آموزان با مطالب سرگرم کننده و آموزشی (کودکان و نوجوانان)،
- چاپ و توزیع بولتن، بروشور و کارت‌های حاوی مطالب آموزشی به مناسبت‌های مختلف از جمله: روز حمل‌ونقل، روز هوای پاک و ...،
- اجرای نمایش‌های خیابانی و صحنه‌ای با موضوعات آموزشی مربوط به عابران (کودکان، نوجوانان، جوانان و بزرگسالان و کهنسالان و گروه‌های ویژه)،

- انتشار روزنامه دیواری با موضوعات متنوع و گوناگون برای گروه‌های سنی دانش‌آموزان و تشویق دانش‌آموزانی که به این کار پاسخ مساعد می‌دهند (کودکان، نوجوانان و جوانان)،
- ساخت پارک‌های آموزش ترافیک برای آموزش حضوری دانش‌آموزان (کودکان، نوجوانان، جوانان)،
- برگزاری مسابقات هفتگی رادیویی و طرح سوالات مربوط به ایمنی در برنامه،
- تهیه فیلم‌های آموزشی مستند در خصوص مقایسه تطبیقی حمل‌ونقل ایران و سایر کشورها،
- اجرای طرح گذربان مدرسه برای عبور ایمنی دانش‌آموزان از جاده و خیابان به ویژه در مدارس حاشیه راه،
- طراحی و ساخت یک شخصیت ترافیکی که سمبل ایمنی ترافیک باشد،
- تولید نوار سرود و قصه با موضوعات آموزشی برای کودکان مهد کودک،
- تهیه فیلم‌های داستانی انیمیشن و کارتونی با طرح موضوعات آموزشی به شکل غیر مستقیم،
- ساخت برنامه تلویزیونی به طور هفتگی به صورت جنگ، مرکب از قسمت‌های مختلف شامل خبر، گزارش، مصاحبه، مستند و میان پرده،
- انتشار پوستر و تراکت‌های تبلیغاتی در رستوران‌های بین راهی و مجتمع‌های خدماتی رفاهی،
- اجرای جنگ ترافیک با حضور کودکان شامل قسمت‌های مختلف نمایش، بازی، مسابقه و... به صورت زنده یا تلویزیونی،
- چاپ مطالب ترافیکی در مقاطع مختلف کتاب‌های درسی با در نظر گرفتن نوع درس و یا سال تحصیلی،
- تولید CD و نرم‌افزارهای آموزشی در عرصه حمل‌ونقل و ترافیک برای گروه سنی نوجوانان و حمایت از شرکت‌هایی که به این کار مبادرت می‌ورزند،

- چاپ بروشور با معرفی مکان‌های ایمنی جهت عبور از خیابان،
- چاپ کتاب کار مربیان مهد کودک‌ها با موضوع آشنایی اولیه خردسالان با ایمنی عبور و مرور.

➤ آموزش والدین، معلمان، مربیان، مدیران و سایر عوامل اجرایی آموزش و پرورش

در زمینه ایمنی راهها

بدین منظور اقدامات زیر بایستی صورت گیرد:

- چاپ و توزیع مستمر نشریات و گاهنامه‌های یک برگی
- برگزاری دوره‌های آموزشی برای مربیان مدارس در تابستان به ویژه مدرسی که در نقاط حادثه‌خیز واقع‌اند.

➤ آموزش مربوط به کمک‌های اولیه در زمینه حوادث جاده‌ای در مدارس و

دانشگاهها

بدین منظور اقدامات زیر بایستی صورت گیرد:

- چاپ کتاب کمک‌های اولیه خاص امداد و نجات تصادفات رانندگی،
- چاپ و توزیع بولتن و بروشور و چاپ مطالب آموزش کمک‌های اولیه در نشریات دانشگاهی و مدارس،
- برگزاری دوره‌های آموزش در مدارس و دانشگاهها.

➤ آموزش عمومی جهت کارکنان سازمان توسط نهاد مربوطه

بدین منظور اقدامات زیر بایستی صورت گیرد:

- برنامه‌ریزی آموزش عمومی جهت کارکنان سازمان و فراهم ساختن زمینه‌های لازم به منظور ایجاد گسترش تخصص‌های مورد نیاز ناوگان ترابری جاده‌ای کشور از طریق مراکز آموزشی داخلی و خارجی.

➤ حمایت‌ها و پشتیبانی‌های دیگر:

- علاوه بر راهکارهای پیشنهادی در فوق حمایت‌ها، پشتیبانی‌ها و راهکارهای دیگری که در زمینه آموزش و فرهنگ‌سازی ایمنی راهها پیشنهاد می‌شود به صورت ذیل می‌باشد:
- تشویق فیلم‌سازان از طریق اهداء جایزه یا امکانات دیگر به منظور ترویج فرهنگ درست عبور و مرور به شکل غیر مستقیم در فیلم‌های سینمایی،
  - ایجاد ارتباط با سینماگران و ارایه خدمات مشاوره‌ای رایگان به منظور جلب توجه آنها به مقوله عبور و مرور در آثارشان،
  - ایجاد یک شبکه اطلاع‌رسانی ترافیک و حمل‌ونقل در رادیو با ارایه انواع اطلاعات در خصوص راهها، از جمله: شرایط اقلیمی و جوی، امکانات رفاهی حاشیه راهها، شرایط ترافیک راه، طریقه مهار بار وسیله‌نقلیه و سایر اطلاعات مفید،
  - حمایت از گروه‌های نمایشی که به نوعی در آثارشان به مقوله عبور و مرور توجه می‌کنند،
  - همکاری در تهیه مطالب برای گنجاندن مطالب ترافیکی در مجلات رشد و پیک-های نوری،
  - برگزاری میزگرد رادیویی با حضور کارشناسان و یا مردم و کارشناسان در برابر هم به منظور طرح مسائل و مشکلات حمل‌ونقل،
  - تولید میان‌پرده‌های نمایشی رادیویی به صورت کوتاه که در فواصل خالی برنامه‌ها پخش گردد،
  - برگزاری مسابقات تلویزیونی با موضوعات و سوالات مربوط به ایمنی حمل‌ونقل با مشارکت تهیه‌کنندگان تلویزیونی، از طریق تقبل جایزه برندگان،
  - برگزاری مسابقات رادیویی با سوالاتی مربوط به فرهنگ ترافیک به صورت زنده یا ضبط استودیویی،
  - ایجاد سایت اینترنتی اطلاع‌رسانی در خصوص وضعیت راهها، امکانات بین‌راهی و سایر اطلاعات مربوط به راهها که مورد نیاز شهروندان می‌باشد،

- ساخت سریال داستانی با مشارکت صدا و سیما که در آن مقوله ایمنی ترافیک به صورت جنبی مطرح شده باشد،
- خریداری، ترجمه و نمایش فیلم‌های آموزشی موسسات معتبر مانند *TRL* انگلستان از تلویزیون و یا در سمینارها،
- تهیه آیین‌نامه جدید راهنمایی و رانندگی در قالب کتاب مصور و جذاب و *CD* آموزشی *MultiMedia*.
- تحقیقات و پژوهش در زمینه بررسی رفتار کلیه استفاده‌کنندگان راهها،
- ایجاد و راه‌اندازی رشته تخصصی ایمنی حمل‌ونقل در دانشگاهها،
- انتشار کتابهای تخصصی (ترجمه و تألیف) در حوزه حمل‌ونقل ترافیک.

جدول ۶-۲: ماتریس آموزش های مورد نیاز با توجه به گروه مخاطبان.

سایر	پرسنل عملیاتی	سرنشینان	رانندگان	عابران پیاده	مخاطبان آموزش های تخصصی
	✓				آموزش ایمنی ترافیک به پلیس راهنمایی و رانندگی در تمامی سطوح
	✓				آموزش کمک های اولیه به پلیس راهنمایی در تمامی سطوح
	✓				آموزش ممتحنان و متخصصان آموزش رانندگی
	✓				آموزش مربیان آموزشگاه های رانندگی.
	✓				آموزش تعدادی از افراد پلیس جهت آموزش ایمنی ترافیک در مدارس.
			✓		آموزش مباحث راهنمایی و رانندگی به رانندگان قبل از دریافت گواهینامه
			✓		آموزش کمک های اولیه به رانندگان وسایل نقلیه
			✓		آموزش مربوط به کنترل فنی وسایل نقلیه به رانندگان وسایل نقلیه.
	✓				آموزش مهندسی ایمنی راه
	✓				آموزش مدرسین و متخصصین مورد نیاز در سازمان یا نهاد مربوطه
	✓				آموزش فوریت های پزشکی و امدادی برای پرسنل امداد و نجات و اورژانس
			✓		آموزش تخصصی رانندگان حرفه ای حمل و نقل عمومی
	✓				آموزش مربوط به ایمنی برای شرکت ها و موسسات حمل و نقل برون شهری
			✓		آموزش رانندگان حمل و نقل عمومی، رانندگان شخصی، موتورسیکلت سواران
✓		✓		✓	آموزش همگانی ایمنی راه
	✓				آموزش والدین، معلمان، مربیان، مدیران و سایر عوامل اجرایی آموزش و پرورش در زمینه ایمنی راهها
		✓		✓	آموزش کمک های اولیه در زمینه حوادث جاده ای در مدارس و دانشگاهها
		✓		✓	آموزش مقررات ایمنی ترافیک در مدارس
	✓				آموزش عمومی جهت کارکنان سازمان توسط نهاد مربوطه

• روش‌های آموزشی

منظور از روش‌های آموزش، چگونگی بهره‌گیری از ابزارهای آموزش برای انتقال مفاهیم آموزشی است. امروزه فناوری‌های آموزشی بسیار گسترده و متنوع شده‌اند و از وسایل آموزشی ساده مانند یک پوستر شروع شده و تا ابزارهای آموزشی چند رسانه‌ای *MultiMedia* ادامه می‌یابد.

در بهره‌گیری از روش‌های آموزشی، ویژگی گروه‌های هدف، ویژگی ابزارهای آموزشی و نیز شناخت تنگناهای موجود و امکانات قابل دسترسی، بسیار اهمیت دارد و نباید آنرا از نظر دور داشت.

به طور کلی روش‌های آموزش را می‌توان به دو دسته اصلی تقسیم‌بندی کرد: [۲]

۱- آموزش حضوری (*Face To Face*): در این روش آموزش دهنده و

آموزش گیرنده در برابر هم و در یک محل قرار دارند.

۲- آموزش غیر حضوری: با استفاده از رسانه‌های گروهی عملی می‌شود و آموزش

دهنده و آموزش گیرنده در یک محل قرار دارند. در این روش ارتباط بین

آموزش دهنده و مخاطب از طریق یک رسانه (*media*) برقرار می‌شود.

آموزش‌های غیر حضوری از طریق:

- رسانه‌های نوشتاری:

- بروشور، تراکت،
- پوستر، بیلبرد و پانل‌های تبلیغاتی،
- کتاب و جزوات آموزشی،
- مطبوعات شامل روزنامه، هفته‌نامه، ماهنامه و فصلنامه.

- رسانه‌های گفتاری (شنیداری): ویژگی مهم رسانه‌های شنیداری که امتیاز

آن محسوب می‌شود این است که گوش دادن به آن نیاز به سواد ندارد و

امتیاز دوم که منحصر به این رسانه است، گوش دادن همراه با انجام

کارهای دیگر است.

رسانه‌های گفتاری شامل:

▪ رادیو

▪ نوارها و CDهای صوتی

- **رسانه‌های دیداری:** رسانه‌های دیداری از پر مخاطب‌ترین وسایل ارتباط

جمعی هستند. که شامل:

▪ تلویزیون

▪ سینما

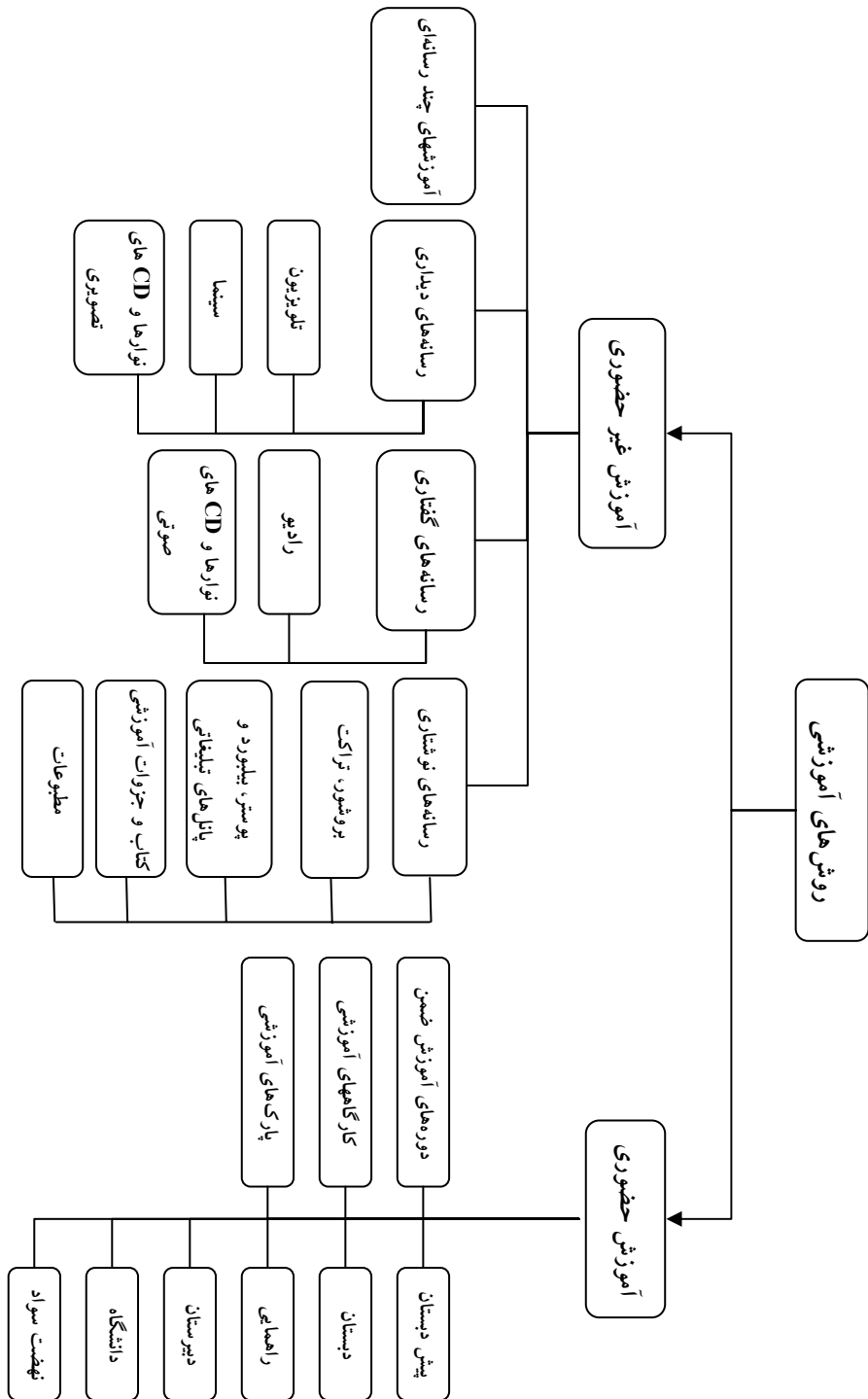
▪ نوارها و CDهای تصویری

- **روش آموزش چند رسانه‌ای:** تکنولوژی‌های جدید آموزشی را چند

رسانه‌ای یا *MultiMedia* نام نهاده‌اند. چرا که از همه رسانه‌ها برای

ارتباط با مخاطب استفاده می‌شود. نرم‌افزارها، اینترنت و لوح‌های فشرده

رایانه‌ای از آن جمله‌اند.

شکل ۶-۳۳: روش‌های آموزشی.

جدول ۶-۳: ماتریس راهکارهای پیشنهادی با توجه به نوع رسانه.

چند رسانه‌ای	دیداری	گفتاری	نوشتاری	نوع رسانه	راهکار
		✓		تولید و توزیع نوار کاست آموزشی برای رانندگان در پایانه‌های بار و مسافر	
			✓	تهیه و ارایه بروشورهای آموزشی به رانندگان در پایانه‌های بار و مسافر	
			✓	چاپ و توزیع مستمر نشریات و گاهنامه‌های یک برگی	
			✓	چاپ وسایل کمک آموزشی کودکان و انواع بازی‌های آموزشی و توزیع رایگان در مهد کودک‌ها	
			✓	چاپ کتاب شعر و نقاشی و داستان جهت کودکان پیش‌دبستانی	
			✓	چاپ کتاب‌های داستان با همکاری کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان و سایر ناشران بخش خصوصی	
✓				تولید بازی‌های کامپیوتری آموزشی با محتوای ایمنی و ترافیک	
	✓			برگزاری مسابقات هنری برای دانش‌آموزان با موضوع شعر، داستان، نقاشی، مقاله، کاریکاتور، کاردستی و روزنامه دیواری	
	✓			آموزش رانندگان وسایل نقلیه عمومی در مراکز تجمع از طریق نمایش فیلم‌های آموزشی	
	✓			برگزاری میزگرد رادیویی با حضور کارشناسان و یا مردم و کارشناسان در برابر هم به منظور طرح مسائل و مشکلات حمل‌ونقل	
		✓		تولید میان پرده‌های نمایشی رادیویی به صورت کوتاه که در فواصل خالی برنامه‌ها پخش گردد	
		✓		تهیه گزارش‌های رادیویی از یک معضل و یا یک حادثه و بررسی کارشناسی معضل مربوطه	
		✓		پخش پیام‌های رادیویی به مناسبت‌های مختلف مانند روز هوای پاک، روز حمل‌ونقل، روز جهانی کودک	
	✓			تهیه برنامه تلویزیونی دوربین مخفی که در آن رفتارهای خلاف مقررات رانندگان و عابران نشان داده شود	
			✓	چاپ مقالات آموزشی در مطبوعات و اختصاص ستون دائمی در یکی از صفحات به آن	

جدول ۶-۳: ماتریس راهکارهای پیشنهادی با توجه به نوع رسانه. (ادامه)

چند رسانه‌ای	دیداری	گفتاری	نوشتاری	نوع رسانه	راهکار
✓				تولید اسباب‌بازی آموزشی با همکاری بخش خصوصی از طریق حمایت کارشناسی و مالی از تولید کنندگان	
			✓	انتشار نشریات آموزشی برای گروه‌های سنی دانش‌آموزان با مطالب سرگرم کننده و آموزشی	
	✓			تهیه فیلم‌های داستانی انیمیشن و کارتونی با طرح موضوعات آموزشی به شکل غیر مستقیم	
	✓			تهیه فیلم‌های مستند از پروژه‌های موفق ایمن‌سازی راهها جهت نمایش در سمینارهای تخصصی	
✓				نصب تابلوهای تبلیغاتی پیام‌پذیر الکترونیک در پمپ بنزین‌ها، مجتمع‌های خدماتی رفاهی و پایانه‌های مسافری	
			✓	انتشار پوستر و تراکت‌های تبلیغاتی در رستوران‌های بین راهی و مجتمع‌های خدماتی رفاهی	
	✓			برگزاری مسابقات تلویزیونی با موضوعات و سوالات مربوط به ایمنی و حمل‌ونقل با مشارکت تهیه کنندگان تلویزیونی، از طریق تقبل جایزه برندگان	
		✓		برگزاری مسابقات هفتگی رادیویی و طرح سوالات مربوط به ایمنی در برنامه	
		✓		تولید برنامه رادیویی جذاب "راه شب" ویژه رانندگان سرویس‌های شب رو	
	✓			تهیه فیلم‌های آموزشی مستند در خصوص مقایسه تطبیقی حمل‌ونقل ایران و سایر کشورها	
		✓		بهره‌گیری از رادیو پیام برای آموزش‌های عمومی ویژه رانندگان در تهران و شبکه‌های مشابه در استان‌ها	
			✓	چاپ و توزیع بولتن، بروشور و کارت‌های حاوی مطالب آموزشی به مناسبت‌های مختلف از جمله: روز حمل‌ونقل، روز هوای پاک و ...	
			✓	تهیه مطالب آموزشی، کتابچه، فیلم ویدیویی برای آموزشگاه‌های رانندگی جهت تکمیل آموزش‌های عملی به داوطلبان دریافت گواهینامه رانندگی	

جدول ۶-۳: ماتریس راهکارهای پیشنهادی با توجه به نوع رسانه. (ادامه)

چند رسانه‌ای	دیداری	گفتاری	نوشتاری	نوع رسانه	راهکار
	✓			ساخت برنامه تلویزیونی به طور هفتگی به صورت جنگ، مرکب از قسمت‌های مختلف شامل خبر، گزارش، مصاحبه، مستند و میان پرده	
✓				اجرای نمایش‌های خیابانی و صحنه‌ای برای مخاطبین بزرگسال و کودک و نوجوان با موضوعات آموزشی مربوط به عبور	
✓				حمایت از گروه‌های نمایشی که به نوعی در آثارشان به مقوله عبور و مرور توجه می‌کنند	
✓				اجرای جنگ ترافیک با حضور بچه‌ها شامل قسمت‌های مختلف نمایش، بازی، مسابقه و... به صورت زنده یا تلویزیونی	
		✓		برگزاری مسابقات رادیویی با سوالاتی مربوط به فرهنگ ترافیک به صورت زنده یا ضبط استودیویی	
			✓	انتشار روزنامه دیواری با موضوعات متنوع و گوناگون برای گروه‌های سنی دانش‌آموزان و تشویق دانش‌آموزانی که به این کار پاسخ مساعد می‌دهند	
✓				تولید CD و نرم‌افزارهای آموزشی در عرصه حمل‌ونقل و ترافیک برای گروه سنی نوجوانان و حمایت از شرکت‌هایی که به این کار مبادرت می‌ورزند	
✓				ساخت پارک‌های آموزش ترافیک برای آموزش حضوری دانش‌آموزان	
✓				اجرای طرح گذربان مدرسه برای عبور ایمنی دانش‌آموزان از جاده و خیابان به ویژه در مدارس حاشیه راه	
✓				طراحی و ساخت یک شخصیت ترافیکی که سمبل ایمنی ترافیک باشد	
✓				تهیه آیین‌نامه جدید راهنمایی و رانندگی در قالب کتاب مصور و جذاب و CD آموزشی MultiMedia	
			✓	چاپ کتاب کمک‌های اولیه خاص امداد و نجات تصادفات رانندگی	

جدول ۶-۳: ماتریس راهکارهای پیشنهادی با توجه به نوع رسانه. (ادامه)

چند رسانه‌ای	دیداری	گفتاری	نوشتاری	نوع رسانه	راهکار
✓					برگزاری دوره‌های بازآموزی برای رانندگان متخلف
	✓				خریداری، ترجمه و نمایش فیلم‌های آموزشی موسسات معتبر مانند <i>TRL</i> انگلستان از تلویزیون و یا در سمینارها
		✓			تولید نوار سرود و قصه با موضوعات آموزشی برای کودکان مهد کودک
	✓				ساخت سریال داستانی با مشارکت صدا و سیما که در آن مقوله ایمنی ترافیک به صورت جنبی مطرح شده باشد
			✓		چاپ مطالب ترافیکی در مقاطع مختلف کتاب‌های درسی با در نظر گرفتن نوع درس و یا سال تحصیلی
			✓		همکاری در تهیه مطالب برای گنجاندن مطالب ترافیکی در مجلات رشد و پیک‌های نوروزی
✓					تهیه گیم (بازی) شبیه‌سازی رایانه‌ای برای آموزش متقاضیان گواهینامه
			✓		تهیه بروشور آموزشی با موضوعات سرعت، سبقت و خستگی در هنگام رانندگی در نوروز و تعطیلات دیگر
			✓		تهیه کتابچه راهنمای ایمنی رانندگان با زبان ساده و تصاویر جذاب و در تیراژ وسیع
			✓		چاپ بروشور با معرفی مکان‌های ایمنی جهت عبور از خیابان
			✓		چاپ کتاب کار مربیان مهد کودک‌ها با موضوع آشنایی اولیه خردسالان با ایمنی عبور و مرور
✓					ایجاد سایت اینترنتی اطلاع‌رسانی در خصوص وضعیت راهها، امکانات بین راهی و سایر اطلاعات مربوط به راهها که مورد نیاز شهروندان می‌باشد
			✓		چاپ پیام‌های آموزشی در پشت قبض عوارض اتوبان‌ها و پارکینگ‌ها
			✓		توزیع کارت‌های کوچک تبلیغاتی و آموزشی در بین رانندگان
✓					نصب ماکت وسایل نقلیه تصادف کرده در مبادی ورودی و خروجی شهرها، بزرگراهها و اتوبان‌ها

جدول ۶-۳: ماتریس راهکارهای پیشنهادی با توجه به نوع رسانه. (ادامه)

چند رسانه‌ای	دیداری	گفتاری	نوشتاری	نوع رسانه	راهکار
✓				معرفی رانندگان نمونه به طور سالانه در سطح کشور، استان و یا شهر از میان رانندگان حمل‌ونقل عمومی	
	✓			نمایش فیلم‌های ویدیویی برای رانندگان، در سالن اعلام بار پایانه‌های بار و ترمینال‌های مسافری	
✓				برگزاری سمینار یا کارگاه‌های تخصصی	
✓				برنامه‌ریزی آموزش تخصصی جهت کارکنان سازمان و فراهم ساختن زمینه‌های لازم به منظور ایجاد گسترش تخصص‌های مورد نیاز ناوگان ترابری جاده‌ای کشور از طریق مراکز آموزشی داخلی و خارجی	
✓				تحقیقات و پژوهش در زمینه بررسی رفتار کلیه استفاده‌کنندگان راهها	
✓				ایجاد و راه‌اندازی رشته تخصصی ایمنی حمل‌ونقل در دانشگاهها	
			✓	انتشار کتابهای تخصصی (ترجمه و تألیف) در حوزه حمل‌ونقل ترافیک.	
			✓	تدوین و انتشار کتاب‌های فنی به زبان ساده و قابل فهم برای رانندگان وسایل نقلیه عمومی و سنگین	
✓				برگزاری دوره‌های آموزشی برای مربیان مدارس در تابستان به ویژه مدرسی که در نقاط حادثه‌خیز واقع‌اند	

• کمیته آموزش و فرهنگ‌سازی ایمنی راهها

- ضرورت تشکیل کمیته آموزش و فرهنگ‌سازی ایمنی راهها:

نتایج حاصل از بررسیها نشان می‌دهد که در کشور، هماهنگ کننده خاصی میان سازمان‌های مختلف جهت آموزش‌های ایمنی وجود ندارد، بنابراین بعضی از مخاطبان بیش از حد نیاز و بعضی کمتر مورد خطاب قرار می‌گیرند و حدود و وظایف سازمان‌ها نسبت

به مخاطبان عملاً تعریف نگردیده است و هیچ نگرش سیستماتیکي نسبت به مقوله آموزش و فرهنگ‌سازی ایمنی راهها وجود ندارد.

- کمیته آموزش و فرهنگ‌سازی ایمنی راهها:

با توجه به اینکه خطای انسانی عامل بیشتر تلفات و تصادفات جاده‌ای می‌باشد، آموزش نیروی انسانی از اهمیت بسزایی برخوردار است و نقش تعیین کننده‌ای در کاهش تلفات و تصادفات جاده‌ای دارد. متأسفانه در کشور رویه سیستماتیکي در زمینه آموزش و فرهنگ‌سازی ایمنی راهها وجود نداشته و گاهاً بعضی اقدامات با روش سعی و خطا و به صورت پراکنده صورت می‌گیرد.

با توجه به موارد فوق، کنترل، پیشگیری و در نهایت کاهش میزان تصادفات و تلفات تنها با تدوین اجرای برنامه‌های ایمنی امکان‌پذیر است.

بدین منظور برای برطرف نمودن این نقایص و همچنین جلوگیری از کارها و اقدامات موازی، هماهنگی میان سازمان‌های دخیل و تدوین سیاست‌های کلان، کمیته آموزش و فرهنگ‌سازی ایمنی راهها به عنوان متولی واحد در امر آموزش و فرهنگ‌سازی ایمنی راهها به منظور ارتقاء آموزش و فرهنگ جامعه در زیر مجموعه کمیسیون ایمنی راهها تشکیل گردید.

کمیته فوق یکی از ۵ کمیته اصلی کمیسیون ایمنی راهها می‌باشد که در مورد سیاست‌گذاری‌های کلان و ایجاد هماهنگی‌های بین سازمانی در مورد آموزش و فرهنگ‌سازی ایمنی راهها برنامه‌هایی را در دست بررسی و اقدام دارد.

- هدف از تشکیل کمیته:

هدف از تشکیل کمیته آموزش و فرهنگ‌سازی ایمنی راهها ایجاد بستر مناسب ارتباطی جهت تبیین نظام آموزشی در تمامی سطوح و زیربخش‌ها، ترویج و نهادینه کردن فرهنگ ایمنی حمل‌ونقل و ترافیک در جهت پیشگیری و کاهش تعداد و شدت صدمات ناشی از سوانح و حوادث راهها در کشور می‌باشد.

- ویژگی‌های کمیته آموزش و فرهنگ‌سازی ایمنی راهها:

کمیته آموزش و فرهنگ‌سازی ایمنی راهها جهت انجام وظایف و مسئولیت‌های خود و در جهت دستیابی به هدف عالی خود که تأمین، ارتقاء و تضمین ایمنی حمل‌ونقل جاده‌ای می‌باشد باید به طور کلی ویژگی‌ها و خصوصیات زیر را در بر داشته باشد.

۱- سیاست‌گذاری متمرکز

یکی از ویژگی‌های حمل‌ونقل جاده‌ای به گونه‌ای که بیان شد تعدد سازمان‌ها و نهادهای درگیر در این مقوله می‌باشد. لذا این کمیته باید به گونه‌ای عمل نماید که از طریق سیاست‌گذاری متمرکز مانع از تداخل وظایف و مسئولیت‌ها و همچنین ایجاد موازی کاری در بین سازمان‌ها و نهادها گردد.

۲- جامعیت و فراگیری

این سیستم باید به گونه‌ای طراحی گردد که از طریق سیاست‌گذاری کلان و یکپارچه در رابطه با ایمنی حمل‌ونقل جاده‌ای، تمامی سازمان‌ها و نهادهای درگیر در زمینه ایمنی جاده‌ای را در بر گرفته و مسئولیت‌ها و وظایف هر یک را به خوبی تبیین کند.

۳- هماهنگی و جلب همکاری

یکی از مهمترین خصوصیات که باید کمیته آموزش و فرهنگ‌سازی ایمنی راهها در زیر بخش جاده‌ای دارا باشد، ایجاد همکاری و هماهنگی لازم در بین نهادها و سازمان‌های مسئول در این زمینه است. این امر به دلیل پراکندگی مسئولیت‌ها و وظایف در بین نهادها و سازمان‌های درگیر در این امر می‌باشد.

۴- پیاده‌سازی غیر متمرکز

به علت گستردگی و پراکندگی جغرافیایی حمل‌ونقل جاده‌ای در سطح کشور کمیته آموزش و فرهنگ‌سازی ایمنی راهها باید به گونه‌ای طراحی گردد که ایمنی جاده‌ها را در سطح کشور در بر داشته باشد. لذا پیاده‌سازی مدیریت و نظارت بر ایمنی در حمل‌ونقل جاده‌ای باید به صورت منطقه‌ای و استانی پیاده گردد.

• **وظایف و اختیارات سازمان‌های دخیل در امر آموزش و فرهنگ‌سازی ایمنی راهها**
در بحث آموزش و فرهنگ‌سازی ایمنی راهها در محدوده وزارت راه و ترابری نهادها و سازمان‌های زیر در زمینه ایمنی حمل‌ونقل مؤثر می‌باشند:

- سازمان راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای،
- معاونت آموزش، تحقیقات و فناوری.

موجودیت‌های مؤثر بر آموزش و فرهنگ‌سازی ایمنی راهها در خارج از وزارت راه و ترابری را می‌توان در موارد زیر دسته‌بندی نمود:

- پلیس راهنمایی و رانندگی ناجا،
- وزارت کشور،
- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی،
- جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران،
- سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران،
- وزارت آموزش و پرورش،
- وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی،
- وزارت فرهنگ و آموزش عالی،
- شرکت‌های خصوصی.

در ادامه به توضیحاتی درباره هر کدام از این سازمان‌ها و وظایف هر کدام در زمینه آموزش و فرهنگ‌سازی ایمنی راهها پرداخته خواهد شد.

۱. کمیسیون ایمنی راهها:

کمیسیون ایمنی راهها یکی از اصلی‌ترین اجزاء سیستم مدیریت ایمنی در حمل‌ونقل جاده‌ای بوده و یکی از اجزاء 5E تشکیل دهنده ایمنی حمل‌ونقل جاده‌ای یعنی اعمال حاکمیت را شامل می‌شود. این جزء به دلیل پراکندگی مسئولیت‌های تأمین و کنترل ایمنی در بین نهادها و سازمان‌های مختلف، در نظر گرفته شده است. یکی از اساسی‌ترین مشکلات حمل‌ونقل جاده‌ای در زمینه ایمنی عدم هماهنگی بین نهادها و سازمان‌های درگیر

در این زمینه است. اصلی‌ترین مسئولیت آن سیاست‌گذاری‌های کلان و ایجاد هماهنگی و همکاری‌های لازم بین نهادها و سازمان‌های درگیر در این زمینه از طریق تدوین و تصویب مقررات و استانداردها و ... می‌باشد.

۲. کمیته آموزش و فرهنگ‌سازی ایمنی راهها

با توجه به موارد ذکر شده به منظور تحت پوشش قرار دادن تمامی فعالیت‌های سازمان‌ها و نهادهای درگیر در آموزش و فرهنگ‌سازی ایمنی راهها، اعضای این کمیته که نماینده اعضای اصلی کمیسیون ایمنی راهها می‌باشند عبارتند از:

- معاونت آموزش، تحقیقات و فناوری وزارت راه و ترابری (رییس کمیته)،
- نماینده سازمان صدا و سیما،
- نماینده وزارت کشور،
- نماینده سازمان راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای،
- نماینده راهنمایی و رانندگی ناجا،
- نماینده پلیس راه،
- نماینده وزارت آموزش و پرورش،
- نماینده وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی،
- نماینده سازمان امداد و نجات جمعیت هلال احمر،
- نماینده وزارت علوم، تحقیقات و فناوری،
- ۲ نفر متخصص (افراد علمی از دانشگاهها یا سازمان‌های تخصصی مربوطه).

اعضای این کمیته بدون استثنا باید نمایندگان تام‌الاختیار نهاد یا سازمان مورد معرفی خود باشند، بگونه‌ای که در اجرا و عملی کردن تصمیمات اتخاذ شده در این کمیته هیچ‌گونه خللی ایجاد نگشته و مصوبات این کمیته پس از تصویب در کمیسیون ایمنی راهها لازم‌الاجرا برای تمامی نهادها و سازمان‌های درگیر در این زمینه باشد. بدین ترتیب مسئولیت‌ها و وظایف اصلی این کمیته شامل موارد زیر است:

- تحلیل مشکلات و نارسایی‌های مربوطه، تنگناها و تعیین راهکارهای مشخص در خصوص آموزش و فرهنگ‌سازی،
- تعیین اهداف، راهبردها و شاخص‌های مناسب برای کاهش سوانح رانندگی مرتبط با حیطة تخصصی کمیته،
- بررسی برنامه‌های وزارتخانه‌های کشور، آموزش و پرورش، فرهنگ و ارشاد اسلامی، راه و ترابری، بهداشت و درمان و آموزش پزشکی، علوم تحقیقات و فناوری، سازمان صدا و سیما و نیروی انتظامی در خصوص آموزش عمومی و تخصصی ترافیک،
- تهیه برنامه‌های میان مدت و بلند مدت در زمینه آموزش و افزایش آگاهی و فرهنگ‌سازی ایمنی راهها،
- ایجاد هماهنگی میان کلیه نهادها و دستگاه‌های مرتبط با آموزش و فرهنگ‌سازی ایمنی راهها،
- تهیه و تنظیم آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های مرتبط با آموزش و فرهنگ‌سازی ایمنی راهها،
- بررسی علل بروز سوانح ناشی از عامل انسانی و اتخاذ تدابیر لازم در خصوص آموزش و فرهنگ‌سازی،
- نظارت بر حسن اجرای مصوبات و تصمیمات اتخاذ شده در کلیه دستگاه‌های ذیربط با امر آموزش و فرهنگ‌سازی،
- بررسی و اظهار نظر گزارش ارزیابی عملکرد نهادها و دستگاه‌های ذیربط در امر آموزش و فرهنگ‌سازی ایمنی راهها،
- تعیین و اعلام مطالعات ایمنی مورد نیاز،
- تحلیل اقتصادی و کارایی اقدامات و راهکارهای پیشنهاد شده،
- ارائه طرح‌های لازم برای تأمین اعتبار و تحصیل منابعی که در اثر اجرای آنها منابع جدید کسب و یا در مصرف منابع موجود صرفه‌جویی می‌شود.

۳. وزارت کشور

ارتباط وزارت کشور با نیروی انتظامی، شهرداری‌ها، شوراهای اسلامی، استانداری‌ها، شورای عالی هماهنگی ترافیک شهرهای کشور و شورای هماهنگی ترافیک استان‌ها تأثیر این وزارتخانه را در برنامه‌های آموزش حمل‌ونقل و ایمن‌سازی بسیار چشمگیر می‌کند. وظایف اصلی این وزارتخانه در ماتریس شمول ذکر گردیده است.

۳-۱- شهرداری‌ها

در ماده ۵۵ قانون شهرداری، مصوب ۱۳۳۴، در بند ۶ برای شهرداری‌ها نقشی فرهنگی نیز در نظر گرفته شده که باز هم مزید وظیفه شهرداری در برنامه‌ریزی فرهنگی برای تقویت آگاهی و فرهنگ عمومی در رعایت مقررات و احترام به حقوق دیگران و شکل‌گیری مفهوم شهروند به تمام معنای آن است.

۴. وزارت راه و ترابری

وزارت راه و ترابری به عنوان متولی اصلی راه و ترابری کشور در خط مقدم تلاش برای دستیابی به ایمن‌سازی حمل‌ونقل در کشور قرار دارد و بیشترین سهم را در مدیریت ایمنی حمل‌ونقل به عهده دارد، سازمان‌های مؤثر در امر آموزش و فرهنگ‌سازی ایمنی راهها در داخل وزارت راه عبارتند از:

۴-۱- سازمان راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای

وظایف اصلی این سازمان در قبال آموزش و فرهنگ‌سازی ایمنی راهها:

- آموزش تخصصی رانندگان حرفه‌ای حمل‌ونقل عمومی،
- آموزش مربوط به ایمنی برای شرکت‌ها و موسسات حمل‌ونقل برون‌شهری،
- آموزش مربوط به کنترل فنی وسایل نقلیه به رانندگان،
- آموزش مهندسی ایمنی راه،
- آموزش مدرسین و متخصصین مورد نیاز در سازمان.

۴-۲- معاونت آموزش، تحقیقات و فناوری

دبیرخانه کمیته آموزش و فرهنگ‌سازی ایمنی راهها در این معاونت مستقر می‌باشد. وظایف این سازمان عبارتند از:

- تحقیقات و پژوهش در زمینه بررسی رفتار کلیه استفاده‌کنندگان راهها،
- فعالیت‌های مربوط به دبیرخانه کمیته آموزش و فرهنگ‌سازی، هماهنگی جلسات و هماهنگی میان سازمان‌های دخیل و فعالیت‌های کارشناسی،
- آموزش مدرسین و متخصصین مورد نیاز در سازمان.

۵. پلیس راهنمایی و رانندگی

پلیس راهنمایی و رانندگی در شکلی گسترده سهم زیادی را در ایمنی حمل‌ونقل دارد. زیرا این نهاد هم در حمل‌ونقل درون‌شهری و هم برون‌شهری مجری قوانین و تعیین‌کننده بسیاری از خط‌مشی‌هاست. علاوه بر آن در زمینه‌های فرهنگی و آموزش نیز تأثیر بسزایی دارد.

وظایف اصلی سازمان در قبال آموزش و فرهنگ‌سازی ایمنی راهها:

- آموزش ایمنی ترافیک به پلیس راهنمایی و رانندگی در تمامی سطوح،
- آموزش ممتحنان و متخصصان آموزش رانندگی،
- آموزش مربیان آموزشگاههای رانندگی،
- آموزش تعدادی از افراد پلیس جهت آموزش ایمنی ترافیک در مدارس،
- آموزش مباحث راهنمایی و رانندگی به رانندگان قبل از دریافت گواهینامه،
- آموزش مقررات ایمنی ترافیک در مدارس،
- آموزش رانندگان حمل‌ونقل عمومی، رانندگان شخصی، موتورسیکلت سواران،
- آموزش مدرسین و متخصصین مورد نیاز در سازمان.

۶. وزارت آموزش و پرورش

وزارت آموزش و پرورش به دلیل نقش فرهنگی و آموزشی عمیقی که در اجتماع دارد از جمله نهادهای بسیار مؤثر در زمینه فرهنگ‌سازی و بسترسازی فرهنگی ایمنی حمل‌ونقل است.

اهمیت وظیفه آموزش و پرورش در موارد فوق از آنجا بسیار قابل توجه است که گروه‌های تحت آموزش (کودکان و نوجوان) از آسیب‌پذیرترین گروه‌های اجتماعی در مقوله تصادفات به ویژه تصادفات درون‌شهری به شمار می‌روند و از سوی دیگر تقریباً تمامی دست‌اندرکاران و بازیگران عرصه حمل‌ونقل و ایمنی در طول زندگی خود در مقاطعی از آموزش‌های این نهاد برخوردارند. افراد در سنینی که بیشترین تأثیرپذیری را از آموزش‌های رسمی و غیررسمی دارند بیشترین زمان را در کلاس‌های درس می‌گذرانند، بنابراین می‌توان آموزش و پرورش را مهمترین نهاد در زمینه فرهنگی و بسترساز رعایت مقررات و قوانین و ایمنی فرهنگی قلمداد کرد.

وظایف اصلی سازمان در قبال آموزش و فرهنگ‌سازی ایمنی راهها:

- آموزش والدین، معلمان، مربیان، مدیران و سایر عوامل اجرایی آموزش و پرورش در زمینه ایمنی راهها،
- آموزش مدرسین و متخصصین مورد نیاز در سازمان.
- بدین منظور اقدامات زیر بایستی توسط آموزش و پرورش صورت پذیرد:
- تهیه وسایل کمک آموزشی کودکان و انواع بازی‌های آموزشی و توزیع در مهد کودک‌ها (کودکان)،
- چاپ کتاب شعر و نقاشی و داستان جهت کودکان پیش دبستانی (کودکان)،
- چاپ کتاب‌های داستان با همکاری کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان و سایر ناشران بخش خصوصی (کودکان و نوجوانان)،
- برگزاری مسابقات هنری برای دانش‌آموزان با موضوع شعر، داستان، نقاشی، مقاله، کاریکاتور، کاردستی و روزنامه دیواری (کودکان، نوجوانان و جوانان)،

- انتشار نشریات آموزشی برای گروه‌های سنی دانش‌آموزان با مطالب سرگرم‌کننده و آموزشی (کودکان و نوجوانان)،
- تشویق بخش خصوصی به تولید اسباب‌بازی‌های آموزشی با موضوع آشنایی با تابلوها و مقررات از طریق کمک‌های کارشناسی و یا پیش‌خرید تعدادی از محصولات تولید شده (کودکان و نوجوانان و جوانان)،
- حمایت کارشناسی و مالی از تولیدکنندگان تولید اسباب‌بازی آموزشی با همکاری بخش خصوصی (خردسالان، کودکان و نوجوانان)،
- انتشار روزنامه دیواری با موضوعات متنوع و گوناگون برای گروه‌های سنی دانش‌آموزان و تشویق دانش‌آموزانی که به این کار پاسخ مساعد می‌دهند (کودکان، نوجوانان و جوانان)،
- اجرای طرح گذربان مدرسه برای عبور ایمنی دانش‌آموزان از جاده و خیابان به ویژه در مدارس حاشیه راه،
- تولید نوار سرود و قصه با موضوعات آموزشی برای کودکان مهد کودک،
- چاپ مطالب ترافیکی در مقاطع مختلف کتاب‌های درسی با در نظر گرفتن نوع درس و یا سال تحصیلی،
- تولید *CD* و نرم‌افزارهای آموزشی در عرصه حمل‌ونقل و ترافیک برای گروه سنی نوجوانان و حمایت از شرکت‌هایی که به این کار مبادرت می‌ورزند،
- چاپ بروشور با معرفی محل‌های ایمن جهت عبور از خیابان،
- چاپ کتاب کار مربیان مهد کودک‌ها با موضوع آشنایی اولیه خردسالان با ایمنی عبور و مرور،
- برگزاری دوره‌های آموزشی برای مربیان مدارس در تابستان به ویژه مدارسی که در نقاط حادثه‌خیز واقع‌اند با همکاری فرماندهی پلیس راهنمایی و رانندگی،
- همکاری در تهیه مطالب برای گنجاندن مطالب ترافیکی در مجلات رشد و پیک‌های نروزی.

۷. وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به عنوان متولی بخش پزشکی کشور در زمینه رسیدگی و درمان مصدومان تصادفات (فوریت‌های پزشکی) و ایجاد امکانات درمانی در طول راه‌های کشور نقش تعیین کننده‌ای در کاهش تلفات حمل و نقل به عهده دارد. مهمترین وظایف وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی در ارتباط با آموزش و فرهنگ‌سازی ایمنی راهها بیشتر در بحث گروه‌های تخصصی قرار می‌گیرد، وظایف اصلی سازمان:

- آموزش فوریت‌های پزشکی و امدادی برای پرسنل امداد و نجات و اورژانس،
- آموزش کمک‌های اولیه به پلیس راهنمایی در تمامی سطوح،
- آموزش کمک‌های اولیه در زمینه حوادث جاده‌ای در مدارس و دانشگاهها،
- آموزش مدرسین و متخصصین مورد نیاز در سازمان یا نهاد مربوطه.

۸. جمعیت هلال احمر

این نهاد که موسسه‌ای خیریه و غیرانتفاعی است عهده‌دار وظایفی در بخش امداد رسانی و درمان مصدومان است که در کاهش تلفات و مرگ و میر در حوادث ناشی از حمل و نقل در راه‌های کشور اثر چشم‌گیری دارد.

وظایف اصلی سازمان در قبال آموزش و فرهنگ‌سازی ایمنی راهها:

- آموزش کمک‌های اولیه به رانندگان وسایل نقلیه،
- آموزش مربوط به کمک‌های اولیه در زمینه حوادث جاده‌ای در مدارس و دانشگاهها،
- آموزش مدرسین و متخصصین مورد نیاز در سازمان یا نهاد مربوطه،
- آموزش کمک‌های اولیه به پلیس راهنمایی در تمامی سطوح،

۹. سازمان صدا و سیما

سازمان صدا و سیما به دلیل گستردگی مخاطبان و توانایی بالای اثرگذاری در افکار عمومی و تنوع شیوه‌های هنری در فرهنگ‌سازی در سطح اجتماع می‌تواند نقش بسیار

تعیین کننده‌ای را در برنامه ایمن‌سازی حمل‌ونقل در کشور داشته باشد. آگاه‌سازی مردم به قوانین و مقررات موجود، آگاه‌سازی از عواقب نادیده گرفتن قوانین و مقررات و ترویج فرهنگ احترام به قانون و به طور کلی ارتقاء سطح فرهنگ عمومی در غالب برنامه‌های مستند و آموزشی سریال، مصاحبه، برنامه‌های ویژه کودکان و نوجوانان، کلیپ‌ها و دیگر موارد نقش بسیار مؤثری در آموزش و فرهنگ‌سازی ایمنی راهها دارد.

صدا و سیما به عنوان نهادی فرهنگ ساز و یاری دهنده قوای سه گانه در رسیدن به اهداف تعریف شده از جمله ایمن‌سازی حمل‌ونقل نقش تعیین کننده‌ای را به عهده دارد. وظایف اصلی سازمان در قبال آموزش و فرهنگ‌سازی ایمنی راهها در انتهای گزارش ذکر گردیده است. اقداماتی که بایستی توسط این سازمان صورت گیرد به شرح ذیل است: وظایف مربوط به سازمان صدا و سیما:

- پخش پیام‌های رادیویی به مناسبت‌های مختلف مانند روز هوای پاک، روز حمل‌ونقل، روز جهانی کودک (رانندگان حمل‌ونقل عمومی، رانندگان شخصی)
- پخش برنامه تلویزیونی دوربین مخفی که در آن رفتارهای خلاف مقررات رانندگان نشان داده شود (رانندگان حمل‌ونقل عمومی، رانندگان شخصی)،
- تولید برنامه رادیویی جذاب " راه شب " ویژه رانندگان سرویس‌های شب رو،
- بهره‌گیری از رادیو پیام برای آموزش‌های عمومی ویژه رانندگان در تهران و شبکه‌های مشابه در استان‌ها (رانندگان حمل‌ونقل عمومی، رانندگان شخصی)،
- تهیه گزارش‌های رادیویی از یک معضل و یا یک حادثه و بررسی کارشناسی معضل مربوطه (رانندگان حمل‌ونقل عمومی، رانندگان شخصی، موتورسیکلت سواران)،
- پخش فیلم‌های آموزشی مستند در خصوص مقایسه تطبیقی حمل‌ونقل ایران و سایر کشورها،

- پخش فیلم‌های داستانی انیمیشن و کارتونی با طرح موضوعات آموزشی به شکل غیر مستقیم،
- اجرای جنگ ترافیک با حضور کودکان شامل قسمت‌های مختلف نمایش، بازی، مسابقه و... به صورت زنده یا تلویزیونی،
- تشویق فیلم‌سازان از طریق اهداء جایزه یا امکانات دیگر به منظور ترویج فرهنگ درست عبور و مرور به شکل غیر مستقیم در فیلم‌های سینمایی،
- ایجاد ارتباط با سینماگران و ارایه خدمات مشاوره‌ای رایگان به منظور جلب توجه آنها به مقوله عبور و مرور در آثارشان،
- ایجاد یک شبکه اطلاع‌رسانی ترافیک و حمل‌ونقل در رادیو با ارایه انواع اطلاعات در خصوص راهها، از جمله: شرایط اقلیمی و جوی، امکانات رفاهی حاشیه راهها، شرایط ترافیک راه، طریقه مهار بار وسیله‌نقلیه و سایر اطلاعات مفید،
- برگزاری میزگرد رادیویی با حضور کارشناسان و یا مردم و کارشناسان در برابر هم به منظور طرح مسائل و مشکلات حمل‌ونقل،
- تولید میان پرده‌های نمایشی رادیویی به صورت کوتاه که در فواصل خالی برنامه‌ها پخش گردد،
- برگزاری مسابقات تلویزیونی با موضوعات و سوالات مربوط به ایمنی حمل‌ونقل با مشارکت تهیه‌کنندگان تلویزیونی، از طریق تقبل جایزه برندگان،
- برگزاری مسابقات رادیویی با سوالاتی مربوط به فرهنگ ترافیک به صورت زنده یا ضبط استودیویی،
- ساخت سریال‌های داستانی با مشارکت صدا و سیما که در آن مقوله ایمنی ترافیک به صورت جنبی مطرح شده باشد.

۱۰. وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی نیز از جمله نهادهایی است که طبق قانون اهداف و وظایف آن به صورت غیرمستقیم می‌تواند در فرایند ایمن‌سازی حمل‌ونقل مؤثر و سهیم باشد. در میان وظایف تعریف شده برای این وزارتخانه در قانون مصوب سال ۱۳۶۵، یکی از وظایف آن می‌تواند به مقوله ایمن‌سازی مربوط باشد. در بند ۲۷ از وظایف آن آمده است که "برنامه‌ریزی فرهنگی و تبلیغی در جهت همکاری بیشتر مردم با دولت و بررسی پیرامون اثرات برنامه‌ها و فعالیت‌های دولت و ارایه آن به هیات وزیران" از جمله وظایف این وزارتخانه می‌باشد. بنابراین وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی می‌تواند در دو زمینه در ایمن‌سازی حمل‌ونقل نقش فرهنگی داشته باشد. مورد اول برنامه‌ریزی فرهنگی تبلیغی جهت همکاری بیشتر مردم در برنامه ایمنی به ویژه در زمینه رعایت قوانین و مقررات با استفاده از وسایل ارتباط جمعی است. مورد دوم نظرسنجی و بررسی سیاست‌های رایج بخش ایمنی در سطح جامعه و تعیین مقبولیت عمومی برنامه‌ها و واکنش افکار عمومی به سیاست‌های موجود و در نهایت کمک به برنامه‌ریزی مشارکتی با توجه به نظرات مردم از جمله نقشی است که این وزارتخانه می‌تواند به انجام رساند. همچنین در رابطه با تمرکز و بررسی اخبار و اطلاعات مربوط به پیشرفت برنامه‌ها و فعالیت‌های دستگاه‌های دولتی و نهادهای انقلاب اسلامی به منظور انتشار آنها نیز این وزارتخانه می‌تواند در عرصه بسترسازی ایمن‌سازی حمل‌ونقل مؤثر باشد.

وظایف این سازمان در امر آموزش و فرهنگ‌سازی ایمنی راهها عبارتند از:

- برنامه‌ریزی فرهنگی تبلیغی جهت همکاری بیشتر مردم در برنامه ایمنی به ویژه در زمینه رعایت قوانین و مقررات با استفاده از وسایل ارتباط جمعی
- نظرسنجی و بررسی سیاست‌های رایج بخش ایمنی در سطح جامعه و تعیین مقبولیت عمومی برنامه‌ها و واکنش افکار عمومی به سیاست‌های موجود و در نهایت کمک به برنامه‌ریزی مشارکتی با توجه به نظرات مردم

۱۱. وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در زمینه پژوهش در ابعاد مختلف فرایند ایمن سازی می تواند مؤثر باشد، وظایف این سازمان عبارتند از:

- ایجاد و راه اندازی رشته تخصصی ایمنی حمل و نقل در دانشگاهها،
- آموزش مدرسین و متخصصین مورد نیاز در سازمان یا نهاد مربوطه.

۱۲. کمیته استانی آموزش و فرهنگ سازی ایمنی راهها

از آنجایی که میزان تصادفات در استان های مختلف کشور دارای توزیع یکسانی نمی باشد، بایستی در هر استان با توجه به شرایط و خصوصیات مربوط به آن منطقه برنامه ریزی و تمهیدات لازم صورت گیرد، حال با توجه به اهمیت موضوع آموزش و فرهنگ سازی ایمنی راهها، بایستی کمیته های استانی برنامه های حمل و نقل منطقه ای خود را به کمیته آموزش و فرهنگ سازی ایمنی راهها ارسال نمایند تا در کمیته با توجه به بودجه مصوب تصمیم گیری در خصوص برنامه ها و تمهیدات و اولویت بندی آنها صورت گیرد و جهت تصویب به کمیسیون ایمنی راههای کشور ارسال گردد.

اعضای پیشنهادی این کمیته عبارتند از:

- دفتر ایمنی و ترافیک سازمان راهداری و حمل و نقل جاده ای استانها،
- اداره کل فرهنگ و ترافیک معاونت راهنمایی و رانندگی ناجا در استانها،
- پلیس راه استان،
- آموزش و پرورش استان،
- ادارات صدا و سیمای استان،
- معاونت امداد و نجات استان،
- مدیر عامل جمعیت هلال احمر استان،
- نمایندگان فرمانداری ها و استانداری ها،
- صنوف.

۱۳. سایر نهادها

چنانکه اشاره شد کمتر نهاد دولتی را می‌توان یافت که به نحوی به مسئولیت ایمن‌سازی حمل‌ونقل مربوط نشود، بنابراین در یک برنامه جامع ایمنی حمل‌ونقل همه نهادها و سازمان‌های دولتی و خصوصی نقش دارند و به نحوی در دستیابی به هدف کلی سهیم هستند. در این زمینه نقش سازمان‌های غیر دولتی را نیز نباید نادیده گرفت.

جدول ۱-۴: ماتریس آموزش‌هایی که هر سازمان بایستی ارائه نماید.^۱

سازمانها	سازمان راهداری و حمل و نقل جاده‌ای	دبیرخانه کمیسیون ایمنی راهها	وزارت کشور	پلیس راهنمایی و رانندگی	وزارت آموزش و پرورش	وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	هلال احمر	صدا و سیما	وزارت فرهنگ و ارشاد	وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
آموزش	👤	★		👤			👤			
آموزش ایمنی ترافیک به پلیس راهنمایی و رانندگی در تمامی سطوح		★		👤			👤			
آموزش کمک‌های اولیه به پلیس راهنمایی و رانندگی در تمامی سطوح		★		👤			👤			
آموزش ممتحنان و متخصصان آموزش رانندگی	👤	★	👤	👤						
آموزش موبیان آموزشگاههای رانندگی.		★	👤	👤						
آموزش تعدادی از افراد پلیس جهت آموزش ایمنی ترافیک در مدارس		★		👤						
آموزش مساحت راهنمایی و رانندگی به رانندگان قبل از دریافت گواهینامه		★		👤						
آموزش کمک‌های اولیه به رانندگان وسایل نقلیه	👤	★		👤			👤			
آموزش مربوط به کنترل فنی وسایل نقلیه به رانندگان	👤	★		👤			👤			
آموزش مهندسی ایمنی راه	👤	★	👤							
آموزش مدرستین و متخصصین مورد نیاز در سازمان یا نهاد مربوطه	👤	★								

۱. تدوین کننده دوره آموزشی سازمان مبعری دوره آموزشی سازمان پلیس راه و ارابه‌گرانش به کمیسیون سوسول پیگیری و ارابه‌گرانش به کمیسیون سازمان همکار

جدول ۱-۴: ماتریس آموزش‌هایی که هر سازمان بایستی ارائه نماید. (ادامه)

سازمان‌ها	سازمان راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای	دبیرخانه کمیسیون ایمنی راهها	وزارت کشور	پلیس راهنمایی و رانندگی	وزارت آموزش و پرورش	وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	هلال احمر	صدا و سیما	وزارت فرهنگ و ارشاد	وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
آموزش	آموزش فوریتهای پزشکی و امدادی برای پرسنل امداد و نجات و اورژانس	*				*				
آموزش تخصصی رانندگان حرفه‌ای حمل‌ونقل عمومی	*	*								
آموزش مربوط به ایمنی برای شرکتها و موسسات حمل‌ونقل برون شهری	*	*								
آموزش رانندگان حمل‌ونقل عمومی، رانندگان شخصی، موتورسیکلت سواران		*		*						
آموزش همگانی ایمنی راه		*								
آموزش والدین، معلمان، مربیان، مدیران و سایر عوامل اجرایی آموزش و پرورش در زمینه ایمنی راهها		*								
آموزش کمکهای اولیه در زمینه حوادث جاده‌ای در مدارس و دانشگاهها		*								
آموزش مقررات ایمنی ترافیک در مدارس				*						
آموزش عمومی جهت کارکنان سازمان توسط نهاد مربوطه.										

۱. * تدوین کننده دوره آموزشی * سازمان مجری دوره آموزشی * مسوول پیگیری و ارائه گزارش به کمیسیون * سازمان همکار

* لازم به ذکر است که ارزیابی و ارائه گواهینامه بر عهده سازمان مجری می‌باشد.

• برنامه‌ریزی جهت اقدامات آتی

با توجه به وظایف پیشنهاد شده برای هر سازمان در رابطه با آموزش و فرهنگ‌سازی ایمنی راهها، هر سازمان بایستی:

- ۱- وظایف محوله را به نحو احسن انجام نماید.
  - ۲- گزارش عملکرد خود را در قالب فرم شماره ۱ هر ۶ ماه یک بار به کمیته ارسال نماید.
  - ۳- پیشنهادات و برنامه‌های سازمان مربوطه در زمینه ایمنی راهها را در قالب فرم شماره ۲ که شامل کلیاتی در مورد طرح پیشنهاد شده، برنامه رمان‌بندی و هزینه انجام پروژه، مخاطبان موردنظر و ... می‌باشد را به دبیرخانه کمیته آموزش و فرهنگ‌سازی ایمنی راهها ارسال نماید.
  - ۴- هر سازمان موظف است تمامی اقدامات خود در زمینه آموزش و فرهنگ‌سازی ایمنی راهها را با این کمیته هماهنگ نماید.
- و کمیته آموزش و فرهنگ‌سازی ایمنی راهها بایستی:
- ۱- بر حسن اجرای مصوبات و تصمیمات اتخاذ شده در کلیه دستگاه‌های ذیربط با امر آموزش و فرهنگ‌سازی نظارت نماید.
  - ۲- گزارش ارزیابی عملکرد نهادها و دستگاه‌های ذیربط در امر آموزش و فرهنگ‌سازی ایمنی راهها را بررسی نظریه خود را در این خصوص بیان دارد.
  - ۳- برنامه‌های میان مدت و بلند مدت در زمینه آموزش و فرهنگ‌سازی ایمنی راهها را با توجه به پیشنهادات سازمان‌ها تدوین نموده و در کمیسیون ایمنی راهها با در نظر گرفتن بودجه مربوطه تصویب نماید.

فرم شماره ۲	
طرح پیشنهادی..... در خصوص آموزش و فرهنگ‌سازی ایمنی راهها	
۱) عنوان طرح پیشنهادی:	
۲) هدف از انجام طرح:	
۳) دستاوردهای طرح پیشنهادی:	
۴) ضرورت انجام طرح پیشنهادی:	
۵) طرح‌های مشابه انجام شده و یا در دست بررسی در رابطه با موضوع مورد نظر:	
۶) بخش تعریف کننده طرح:	
۷) سفارش دهنده طرح:	
۸) مجری اصلی طرح:	
۹) دستگاه‌های همکار:	
۱-۴	۱-۴
۲-۵	۲-۵
۱۰) مدت انجام طرح:	تاریخ شروع: تاریخ پایان:
۱۱) تخمین هزینه انجام طرح:	۱۲) نحوه تأمین:
۱۳) آیا توانایی انجام آن در سازمان وجود دارد. بلی ☐ خیر ☐	
۱۴) در صورت نیاز به انجام بخشی یا تمامی آن موارد را تشریح نمایید؟	

۱۵) استفاده کنندگان بالقوه از نتایج طرح (مخاطبان):	
مستقیم ☐	غیرمستقیم ☐
۱۶) نوع آموزش:	
۱۷) کاربردهای محصول طرح:	
برنامه‌ریزی ☐	آیین‌نامه، دستورالعمل، استاندارد ☐
سیاست‌گذاری ☐	تدوین مقررات ☐
راهنمای اجرایی ☐	
۱۸) اثرات و عواید حاصل از انجام طرح پیشنهادی:	
۱۹) شرح مختصری از طرح پیشنهادی:	
۲۰) فعالیت‌های پیشنهادی به همراه برنامه زمان‌بندی انجام طرح:	

